

Marjo Toivio

TALOUS- JA VELKANEUVONTA

Opinnäytetyö
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala
Liiketalouden koulutusohjelma
Syksy 2009

**Kajaanin
ammattikorkeakoulu**

OPINNÄYTETYÖ TIIVISTELMÄ

Koulutusala Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma
Tekijä(t) Marjo Toivio	
Työn nimi Talous- ja velkaneuvonta	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot Oikeudelliset opinnot	Ohjaaja(t) Matti Haataja Toimeksiantaja Ari Heikkinen Kainuun maistraatti
Aika Syksy 2009	Sivumäärä ja liitteet 52+ (4)
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää talous- ja velkaneuvonnan sisältö. Tavoitteena oli tehdä selkeä opas, joka käsittää aiheeseen liittyvät osa-alueet.</p> <p>Tutkimuksen lähtökohtana oli se, että talous- ja velkaneuvonta toimii tällä hetkellä kuntien järjestettävänä toimintana, mutta neuvonta on kuitenkin tarkoitus siirtää valtion järjestettäväksi toiminnaksi. Tästä johtuen työ- ja elinkeinoministeriö oli nimennyt oikeustieteen tohtorin Kirsti Rissasen tekemään selvitystä talous- ja velkaneuvonnan nykytilasta.</p> <p>Se, minkä valtion paikallishallinnon alaisuuteen neuvonta siirretään tulevaisuudessa, ei ole vielä varmaa tietoa. Uudeksi sijoituspaikaksi neuvonnalle on ollut ehdolla maistraatit ja oikeusaputoimistot.</p> <p>Työ toteutettiin tutkimalla aiheeseen liittyvää kirjallisuutta, raportteja ja selvityksiä sekä perehtymällä lainsäädäntöön, joka liittyy talous- ja velkaneuvontaan.</p> <p>Työn teoria käsittelee neuvonnan historiaa, velkaantumisen syitä, neuvonnan toimintaa ja sen yhteistyökumppaneita. Lisäksi käsitellään velkaneuvontaan olennaisesti liittyvää yksityishenkilön velkajärjestelyä.</p> <p>Tutkimuksen alkuperäinen käyttötarkoitus oli saada opas maistraatin henkilökunnan käyttöön, jotta he voisivat perehtyä talous- ja velkaneuvontaan, jos se siirtyisi tulevaisuudessa maistraattien alaisuuteen. Kuitenkin kun lopullista sijoituspaikkaa ei tiedetä, voi tutkimus myöhemmin palvella jotakin muutakin tahoja.</p>	
Kieli	Suomi
Asiasanat	talousneuvonta, velkaneuvonta, yksityishenkilön velkajärjestely
Säilytyspaikka	☒ Kajaanin ammattikorkeakoulun Kaktus-tietokanta ☒ Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School Business	Degree Programme Business Administration
Author(s) Marjo Toivio	
Title Financial and Debt Counseling	
Optional Professional Studies Financial Administration and Law	Instructor(s) Matti Haataja
	Commissioned by Ari Heikkinen Local register office
Date Autumn 2009	Total Number of Pages and Appendices 52+ (4)
<p>The purpose of this thesis was to map out the content of financial and debt counseling, as well as draw up a clear guide including all the possible aspects.</p> <p>The starting point of the survey is the fact that at the moment financial and debt counseling is organized by the municipalities, but in the future it is going to be transferred to the state. Consequently, the Ministry of Employment and Economy has appointed Ms Kirsti Rissanen, Doctor of Laws, to conduct a survey about the current state of financial and debt counseling.</p> <p>It is still unclear under which local authority of state financial and debt counseling will be placed. The local register offices and legal aid offices have been discussed as possible locations.</p> <p>This thesis was made by studying literature, reports and surveys, as well as getting familiar with the legislation concerning financial and debt counseling.</p> <p>The theory consists of the history of counseling, the reasons why people incur debts, the counseling itself and its affiliates. Besides the above the theory includes the restructuring of private people's debt, which is an essential part of financial and debt counseling.</p> <p>The original purpose of this thesis was to make a guide for the staff of the local register office, so that they could get familiar with the topic if financial and debt counseling was transferred to the local register office. But now that the final location is still unknown, the thesis results may be of use to some other authority.</p>	
Language of Thesis	Finnish
Keywords	financial counseling, debt counseling, restructuring of debts of private person
Deposited at	☒ Kaktus Database at Kajaani University of Applied Sciences ☒ Library of Kajaani University of Applied Sciences

ALKUSANAT

Haluan kiittää työni toimeksiantajaa Kainuun maistraatin päällikköä Ari Heikkistä mahdollisuudesta tehdä tämä opinnäytetyö. Haluan kiittää myös Kajaanin talous- ja velkaneuvojaa Esa Juntusta ja kuluttajaneuvojaa Eila Holappaa avusta opinnäytetyön alkumetreillä. Teiltä sain paljon tietoa ja hyödyllistä materiaalia työhöni liittyen.

Lisäksi haluan kiittää vielä ohjaavaa opettajaani Matti Haatajaa ohjauksesta, työn tarkistamisesta ja työn eteenpäin viemisestä.

Kiitokset myös avopuolisolleni ja perheelleni, jotka jaksoivat tukea minua tämän prosessin aikana.

Kajaanissa 19.11.2009

Marjo Toivio

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 VELKAANTUMISKEHITYS JA TAUSTATEKIJÄT	3
2.1 Velkaneuvonnan taustaa	4
2.2 Ensimmäinen vaihe velkaneuvontatyössä	5
2.3 Muutoksia velkaneuvonnassa	6
3 TALOUS- JA VELKANEUVONTA	7
3.1 Talousneuvonta	12
3.2 Velkaneuvoja, mikä se on?	12
3.3 Kelpoisuusvaatimukset talous- ja velkaneuvojaksi	13
3.4 Palvelun saatavuus	15
3.5 Neuvonnan organisointi	16
3.6 Valtion avustus neuvontaan, kustannukset ja suoritteet	17
3.7 Neuvonnan sopimuskunnat, suoritteet ja kustannukset Kainuussa	19
4 TALOUS- JA VELKANEUVONNAN KANSSA YHTEISTYÖSSÄ	21
4.1 Kirkon diakoniarahasto	21
4.2 Akordirahasto	22
4.2.1 Velkasovinto-ohjelma	23
4.2.2 Diakoniset perusteet	24
4.3 Takuu-Säätiö	25
4.3.1 Takauksen myöntämisen edellytykset ja maksukyvyyn riittävyys	26
4.3.2 Takausajasta poikkeaminen	28
4.3.3 Takauksen hakemisen vaiheet	31
5 YKSITYISHENKILÖN VELKAJÄRJESTELY	32
5.1 Esteet ja edellytykset velkajärjestelylle	36
5.1.1 Muutos velallisen olosuhteisiin	38
5.1.2 Velkajärjestelylle painavat perusteet	39
5.2 Järjestelyn hakeminen ja alkaminen	39
5.3 Oikeusvaikutukset velkajärjestelyn alkaessa	40
5.4 Järjestelyn sisältö	41
5.5 Maksuohjelman ehdotuksen laatiminen	43

5.6 Vahvistaminen ja muutoksenhaku maksuohjelmassa	44
5.7 Maksuohjelman oikeusvaikutukset ja ohjelman muuttaminen	45
6 POHDINTA	48
LÄHTEET	51
LIITTEET	

LYHENTEET

VNL	Laki talous- ja velkaneuvonnasta
HE	Hallituksen esitys
VJL	Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä
HakL	Laki hakemusasioiden käsittelystä yleisessä alioikeudessa
OK	Oikeudenkäymiskaari vuoden 1734 laissa

1 JOHDANTO

Talous- ja velkaneuvontalaissa päätavoite on avustaa velkaongelmien ratkaisemisessa yksityishenkilöitä, jotka ovat maksuvaikeuksissa. Velkaongelmia pyritään neuvonnalla myös ehkäisemään tarjoamalla talousneuvontaa asiakkaille. Nykyisin talous- ja velkaneuvonta on vakiintunut osa velkaongelmien hallintajärjestelmää, joka laajentui 1990-luvulla.

Laki talous- ja velkaneuvonnasta tuli vasta vuonna 2000 voimaan. Toiminnan resurssit ovat lisääntyneet voimakkaasti lakisääteisen talous- ja velkaneuvonnan aikana. Nykyään neuvontapalveluilla on kansalaisten toimeentuloriskien hallinnassa ja velkaongelmien järjestelyssä vahva asema. Usein velkaneuvojan apu on ratkaisevan tärkeää sellaisten henkilöiden velkatilanteen selvittämisessä, jotka ovat vakavissa maksuvaikeuksissa. (Optula 2004, 1 - 2.)

Opinnäytetyön toimeksiannon antoi Kainuun maistraatin päällikkö Ari Heikkinen. Aihe oli ajankohtainen, koska työ- ja elinkeinoministeriö oli nimennyt oikeustieteen tohtorin Kirsti Rissanen selvitysmieheksi selvittämään kokonaiskuvaa tämänhetkisestä talous- ja velkaneuvonnan tilanteesta. Tarkoituksena on, että talous- ja velkaneuvonta siirretään kunnilta valtion hoidettavaksi. Talous- ja velkaneuvonnan uudeksi toimipaikaksi on ollut ehdolla maistraatit ja oikeusaputoimistot.

Kotitalouksien ja yksityishenkilöiden taloudellisen toimintakyvyn ylläpitämisen ja palauttamisen kannalta talous- ja velkaneuvonta on osoittautunut välttämättömäksi. Varsin erilaisista lähtökohdista toiminta on vakiintunut omaksi, erityistä ammattitaitoa ja osaamista vaativaksi avustus- ja neuvontapalveluksi, jota annetaan henkilökohtaisesti asiakkaille. (Rissanen 2009, 11.)

Aiemmin on jo tehty päätös siirtää kuluttajaneuvonta kunnilta valtion hoidettavaksi, osana valtion paikallishallintoa. Kuluttajaneuvonta siirtyi vuoden 2009 alusta kunnilta maistraattien tehtäväksi (Rissanen 2009, 37). Aiheesta, eli kuluttajaneuvonnasta on tehty aikaisemmin opas maistraatille.

Opinnäytetyön toteutustapana on kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimus, jossa työn empiirinen osa on kuvailevaa tutkimusta. Numeeristen arvioiden sijaan analyysin pääpaino kvalitatiivisessa tutkimuksessa on mielipiteiden sekä niiden syiden ja seurausten syväluotauksessa, eli keskiarvojen ja jakaumien sijaan keskitytään tekemään johtopäätöksiä (Taloustutkimus

2007). Jonkin tilanteen, tapahtuman tai ilmiön historiallista kehitystä, yleisyyttä, luonnetta tai muiden tunnuspiirteiden kuvaaminen niin, että tunnuspiirteet ja tosiasiat, jotka liittyvät kohteeseen, kuvataan mahdollisimman todenmukaisesti ja tarkasti, on kuvailevan tutkimuksen tarkoituksena. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2009.)

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää talous- ja velkaneuvonnan sisältö ja saada siitä aikaan selkeä ja helposti ymmärrettävä opas. Työssä käsitellään neuvonnan eri osa-alueita. Työn teoria koostuu neuvonnan historiasta, velkaantumisen syistä, neuvonnan toiminnasta, velkaneuvojan toimenkuvasta ja neuvonnan yhteistyökumppaneista.

Lisäksi tutkimuksessa käsitellään olennaisesti velkaneuvontaan liittyvää yksityishenkilön velkajärjestelyä. Työssä on myös sivuttu muutamia lakeja, joita ei sen tarkemmin kuitenkaan ole käsitelty. Lakeihin voi jokainen halutessaan tutustua paremmin. Tutkimus toteutettiin tutkimalla aiheeseen liittyvää kirjallisuutta, raportteja ja selvityksiä sekä perehtymällä lainsäädäntöön, joka liittyy talous- ja velkaneuvontaan.

Oppaan tarkoituksena oli perehdyttää maistraatin henkilökuntaa talous- ja velkaneuvontaan, joka on heille uusi asia, jos neuvonta siirtyisi maistraattien alaiseksi toiminnaksi. Näillä näkymin neuvonta saattaa siirtyä oikeusaputoimistoihin, joten tutkimus voisi palvella tulevaisuudessa heitä.

2 VELKAANTUMISKEHITYS JA TAUSTATEKIJÄT

Suomessa kotitalouksien velkaantumisen juuret juontavat 1980-luvun jälkipuoliskolle. Silloin talous ylikuumeni ja asuntojen hinnat nousivat nopeasti, mikä oli seurausta luottomarkkinoiden vapautumisesta. Kotimarkkinayritysten konkurssiaalto johti työttömyysongelmiin ja pankkien rahoituskriiseihin, myös kauppavaihto aleni ennätyksellisesti. Samalla työttömyys kasvoi ennätyslukuihin, asuntojen reaali hinnat laskivat ja korkotaso nousi. OECD-maista Suomi koki 1990-luvun alussa kaikkein syvimmän talouskriisin.

1990-luvun uusi velkaongelmaan vaikuttava kehityspiirre on ollut se, että työttömyys on lisääntynyt ja työsuhteet muuttuneet tilapäisemmiksi ja lyhytkestoisimmiksi. Tämä taasen on juontunut työelämässä tapahtuneista laatuvaatimus- ja rakennemuutoksista. Työelämässä tapahtuneet muutokset olivat osaltaan johtaneet kotitalouksia maksu- ja velkavaikeuksiin. Lisäksi yhä selvemmin kotitalouksien sosiaalisista kriiseistä velkaantumiskehitykseen liittyivät avioero ja sairastuminen. Tilanne on 1990-luvulla tervehtynyt normaalin luototuskäytännön kannalta. Pankkilainoilta on vaadittu reaaliarvoiset vakuudet, luotonannon ehdot ovat tiukentuneet ja riskien hallinta on kehittynyt.

Tämä sinänsä myönteinen kehitys oli johtanut siihen, että alempien tulonsaajaryhmien lainansaanti oli vaikeutunut. Pienituloiset olivat muun muassa joutuneet turvautumaan korkeakorkoisiin ja lyhytaikaisiin kulutusluottoihin, joilla he olivat maksaneet muista veloista aiheutuneet korot ja lyhennykset. Monissa kotitalouksissa kulutusluotoista oli tullut menetelmä, joilla turvataan toimeentulo kun omat ansiot eivät ole riittäneet. Näin ollen omat velat maksetaan uudella velalla. Tulonsiirroilla on ollut myös vaikutusta velkaantumiskehityksessä. Tulonsiirtojen merkitys korostui erityisesti laman oloissa, sillä tulonsiirtoihin joutui turvautumaan kasvava määrä kotitalouksia. (Sosiaali- ja terveysministeriö 1998, 5.)

Suomen kotitalouksista selvästi yli puolella (57 %) oli velkaa vuonna 1996. Kotitaloudet, jotka ovat ylivelkaantuneet, voidaan ryhmitellä takausvelkaksiin, jotka lähinnä perheenjäsenten ja muiden lähiomaisten veloista joutuivat vastuuseen. Asuntovelkaksiin, jotka joutuivat työttömiksi taloudellisen laman syventyessä sekä yrityselkaksiin ja näiden yrityksistä työttömiksi jääneisiin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 1998, 6 - 7.)

Toimintaympäristön, jossa on helppo velkaantua, ovat luoneet runsas kulutusluottojen markkinointi ja helppo saatavuus. Monille aiheuttaa ongelmia erilaisten maksutapojen, tilien ja luottokorttien hallitseminen. Usein eletään yli varojen luotolla maksettaessa ja uudella luotolla maksetaan vanhoja velkoja. Talouden paikkaamiseen käytetään kulutusluottoa ja pikavippejä, ettei tarvitsisi sosiaaliavustuksiin turvautua. Vaikeisiin maksuongelmiin ja ylivelkaantumiseen voivat johtaa yllättävässä elämäntilanteessa suuri asuntolaina yhdessä erilaisten kulutusluottojen kanssa.

Kaikissa sosioekonomisissa ryhmissä on velkaongelmaisia ja kaiken ikäisillä on kulutusluotoista syntyviä ongelmia. Yleiset elämänhallintaongelmat ja avuttomuus omassa taloudenhoidossa ovat velkaongelmallisilla yleisiä piirteitä. Velkaongelmien syinä ovat lisääntyneet myös rahapelaaminen ja mielenterveysongelmat. Vuonna 2008 talous- ja velkaneuvojille kulluttajaviraston tekemän kyselyn mukaan velkaantumisen syinä ovat lisääntyneet huomattavasti motivaation puute, holtiton elämäntyyli tai taloudenhallinnan osaamattomuus.

Yllättävät elämänmuutokset kuten lomautukset, sairaus, työttömyys, perheolojen muutos ynnä muuta sellaista ovat kuitenkin edelleen näiden syiden edellä. Koska ei hallita oman talouden rajoja, näkyy talouden hallitsemattomuus elämisenä yli oman maksukyvyyn. Näkyvissä on omaan velkaongelmaan asiakkaiden liian myöhäinen reagointi ja myös velkojen suuri kokonaisuus, joka koostuu eri veloista, usein kulutusluotoista. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisussa Kotitalouksien velkaongelmien nykytila ja kehitys on käsitelty kuluttajien nykyhetken velkaongelmien taustoja ja tulevaisuuden näkymiä. (Rissanen 2009, 32 - 33.)

2.1 Velkaneuvonnan taustaa

Eri tyyppisiä talous- ja velkaneuvonnan tarpeita selviteltiin Suomessa jo 1980-luvun loppupuoliskolla. Ensin vuonna 1986 kirkon diakoniatyön aloitteesta, tämän jälkeen vuosina 1989 ja 1990 kunnallisen sosiaalitoimen yhteydessä, jolloin nousi esiin myös sosiaali- ja terveysministeriössä kysymys talousneuvonnasta. Takuu-Säätiö perustettiin vuoden 1990 lokakuussa kirkon diakoniatyön aktiivisuuden ansiosta. Korkotukijärjestelmä otettiin käyttöön ensiavuksi asuntoylivelkaisten taloudellisen tilanteen parantamiseksi. Vuosina 1992 ja 1993 tukea haki noin 15 000 kotitaloutta ja tukea sai noin 6 600 taloutta.

Korkotukiaika päättyi vuonna 1997, sitä maksettiin kolme vuotta. Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä (57/1993) tuli voimaan 8.2.1993. Laki hyväksyttiin eduskunnassa yksimielisesti syksyllä 1992. (Sosiaali- ja terveysministeriö 1998, 11 - 12.) Yksityishenkilöille laki loi mahdollisuuden vapautua veloistaan. Maksukyvyttömiä velkaongelmien korjaaminen pysyvästi on lain päätarkoituksena (Rissanen 2009, 13).

2.2 Ensimmäinen vaihe velkaneuvontatyössä

Ehdotus laiksi velkaneuvonnan järjestämiseksi kunnassa sisältyi oikeusministeriön työryhmän valmistelemaan ehdotukseen velkajärjestelylaiksi keväällä 1992. Velkaneuvonta oli suunniteltu kattavaksi, sovintoratkaisuja turvaavaksi sekä helposti tavoitettavaksi kyseisessä ehdotuksessa. Velallista olisi tullut avustaa tuomioistuimeen menevissä velkajärjestelyratkaisuissa vasta, jos sovintoratkaisua ei olisi syntynyt. Ehdotuksen lähtökohtana pidettiin sitä, että järjestelmä toimisi parhaiten paikallisella tasolla, eli kuntien organisoimana toimintana.

Lama-aikana erilliseen velkaneuvontalakiin tähtäävä ehdotus kaatui lopulta sen kustannusvaikutuksiin. Lopulta velalliselle tarkoitettu apu rakentui erityisen korvausjärjestelmän ja yleisen oikeusaputoiminnan pohjalle. Kunnat saavat velkajärjestelylain mukaisesti valtiolta erillisen korvauksen annetusta yleisestä oikeusavusta, joka liittyy velkajärjestelyyn oikeusministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Velkaneuvonnan ja sovintoratkaisujen kytkentä oli kiinteä alun perin ylivelkaisia koskevan lainsäädännön suunnittelussa. Laiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä hallituksen esityksessä ei sisältänyt ehdotusta velkaneuvontaa koskevaksi laiksi.

Lakiin lisättiin säännös eduskuntakäsittelyssä, joka velvoitti lääninhallituksia edistämään erinäisin keinoin sellaisia velkaneuvonnan palveluja, jotka olivat yksityishenkilön saatavilla. Näin jäi käytännössä velkaneuvonnan organisaatio auki. Samalla se avasi eri tahojen toteuttamille velkaneuvonnan monimuotoisille järjestelytavoille mahdollisuudet. Niinpä maassamme harjoittivat velkaneuvontaa vaihtelevin koulutustaustoin ja henkilö- sekä rahoitusresurssein seurakunnat, järjestöt, kuluttajaneuvontatoimistot. Lisäksi velkaneuvontaa harjoittivat myös oikeusaputoimistot, sosiaalitoimistot, yksityiset henkilöt ja velkaneuvontatoimistot. Kutakuinkin kaikkialla maassa on ollut saatavilla velkaneuvontaa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 1998, 28.)

2.3 Muutoksia velkaneuvonnassa

Velkaneuvonnan tehtävät painottuivat velkajärjestelylain voimassaolon alkuvaiheessa velkajärjestelyhakemusten tekemiseen. Sen jälkeen nämä tehtävät ovat vähentyneet huomattavasti. Tehtävien painopiste on siirtynyt yhä enemmän erilaisten maksujärjestelyiden sopimiseen ja sovintoratkaisujen laatimiseen. Koko maksuohjelman noudattamisen ajaksi osa velallisista tarvitsee tukea pystyäkseen noudattamaan maksuohjelmaa. Talous- ja velkaneuvontaan aiheuttaa runsaasti lisätyötä maksuohjelmien muuttumattomuus velkojien vahingoksi tulojen las-
kiessa tai menojen noustessa.

Lisäksi velkaneuvojalta aikaisempaa enemmän työaikaa vie velkajärjestelylain 9 a §:n vuoksi hakemuksen perusteleva tutkiminen. Asiakkaiden henkinen kunto on ollut huonompi aikaisempaan nähden, näin ollen moniongelmaisten asiakkaiden määrä on kasvanut. Sovintoratkaisut ovat lisääntyneet voimakkaasti osittain vuonna 1997 toteutetun velkajärjestelylain muutosten myötä. Velkaneuvonnan asiakkaita lisää myös työllisyystilanteen paraneminen sitä kautta, että velkaongelmien ratkaisemiseen luo halua myönteinen ansiokehitys.

Yhteistyön tarve on lisääntynyt esimerkiksi eri avustusjärjestöjen, asunto- ja ulosottotoimen sekä sosiaali- ja terveystieteiden kanssa. Velallisen jatkuva ohjaaminen, talousneuvonnan tarve sekä velallisten ja heidän perheen jäsentensä terveydelliset ja sosiaaliset ongelmat korostuvat velkaneuvonnassa. Toiminta liittyy läheisesti kunnan sosiaali- ja terveystieteiden velkaneuvojien oman käsityksen mukaan ja näitä tehtäviä hoitavien tahojen kanssa yhteistyö on välttämätöntä. Tarpeellisenä on myös pidetty velkaongelmien syntymisen estämiseksi ennaltaehkäisevää työtä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 1998, 29.)

3 TALOUS- JA VELKANEUVONTA

Vuonna 1992 oikeusministeriö teki jo ehdotuksen laadittaessa yksityishenkilön velkajärjestelyä laadittaessa, että kuntien lakisääteiseksi tehtäväksi olisi tullut velkaneuvonnan järjestäminen. Tätä ei esitetty taloudellisista syistä vaan vapaaehtoisin järjestelyin hoidettiin velkaneuvonta. Useat ministeriöt, Suomen Pankkiyhdistys ja järjestöt tekivät marraskuussa 1992 sopimuksen oikeusministeriön aloitteesta velkajärjestelytoimikuntien perustamisesta. Velkaneuvonnan järjestämiseen saatiin osallistumaan eri intressitahot velkajärjestelytoimikuntien avulla. Koko maahan velkaneuvonta laajeni vuoden 1993 aikana.

Pääasiassa viranomaiset tarjosivat velkaneuvontaa, kuten sosiaalityöntekijät, oikeusaputoimistot sekä kunnalliset velka- ja kuluttajaneuvojat. Velkaneuvontaa antoivat myös useat seurakunnat ja järjestöt. Hyvin paljon vaihteli organisaatioiden panostus velkaneuvontaan. Oikeusaputoimistot panostivat vuonna 1994 eniten neuvontatehtäviin työntekijöiden kokonaismäärän mukaan laskien. Henkilömäärältään velkaneuvontatoimistot olivat kuitenkin suurimpia toimintayksiköitä ja suuria toimipisteitä oli seurakunnillakin.

Näin muodostui kirjavaksi toimijoiden koulutus- ja ammattitausta. Yleisen oikeusavun kautta turvattiin oikeudellisen avun saaminen. Selvittäjien runsas käyttö velkajärjestelyssä kuvasti neuvontatyön oikeudellista vaativuutta. Aluksi kunnat käyttivät työministeriön antamia työllistämistukia velkaneuvojien palkkaamiseen. Vuonna 1994 oikeusministeriö ryhtyi maksamaan kunnille työllistämistukea vastaavan rahamäärän velkaneuvojien palkkaamista varten, jotta voitiin turvata velkaneuvojien työsuhteiden jatkuminen. Lisäksi oikeusministeriön perusteiden mukaan kunnat saivat velkajärjestelyasioissa korvausta annetusta yleisestä oikeusavusta.

Vuosittain tukea velkaneuvonnan järjestämiseen saivat kunnille myönnetyn tuen lisäksi valtakunnalliset järjestöt, Marttaliitto, Suomen Kuluttajaliitto, Finlands Svenska Marthaförbundet ja Turun Diakoniasäätiö sekä Takuu-Säätiö. Lisäksi esimerkiksi erilaiset kansalaisjärjestöt, seurakunnat sekä velkaantuneiden omat järjestöt tarjosivat velkaneuvontapalveluja. Palvelujen kenttä käytännössä muodostui kirjavaksi ja jatkuva epävarmuus velkaneuvonnan saatavuudesta oli ongelmana. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti vuonna 1997 velkaongelmatyöryhmän, jonka tehtävänä oli tehdä esityksiä syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja toimeentulo-ongelmien lievittämiseksi. Velkaongelmat olivat muuttumassa työryhmän mukaan yhä

enemmän taloudellisen ja sosiaalisen neuvonnan suuntaan velkajärjestelyhakemusten valmistamisesta. Tärkeänä pidettiin myös ennalta ehkäisevää talousneuvontaa. Erityisten selvitysmiesten asettamisesta maan eri osien velkaneuvontapalveluja yhteen sovittamaan esittivät velkaongelmatyöryhmä ja ministerityöryhmä, joka pohti samanaikaisesti velkaongelmien selvittelyä. Velkaneuvonnan lakisääteistämisestä ehdotettiin selvitysmiesten raportissa. Kuntien lakisääteiseksi tehtäväksi velkaneuvontaa ei kuitenkaan ehdotettu, vaikka kunnat velkaneuvontapalvelut tuottaisivatkin.

Selvitysmiesten ehdotuksena oli, että palvelut tuotettaisiin toimeksiantosopimuksin kuntien ja valtion välillä. Lisäksi he ehdottivat, että oikeusministeriölle kuuluisivat velkaneuvontapalvelujen valvonta ja tuottamisen ylin johto. Oikeusministeriö asetti vuonna 1999 työryhmän, jonka tehtävänä oli hallituksen esityksiksi laatia ehdotukset laiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta ja laiksi velkaneuvonnasta. Selvitysmiesten ehdotus, jossa oikeusministeriön alaisuuteen kuuluisi velkaneuvonnan valvonta ja johto, ei kuitenkaan toteutunut.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalle velkaneuvonnan sijoittamista perusteltiin velkajärjestelyasioiden vähenemisellä ja sillä, että neuvonnan painopiste oli siirtymässä ehkäisevän talousneuvonnan suuntaan. Koska Kuluttajavirastolla oli entuudestaan vastaavanlaisia kuluttajaneuvontaan liittyviä tehtäviä, arvioitiin velkaneuvonnan soveltuvan parhaiten sinne. Esitykselle yksi peruste oli se, että neuvonnan sisältö ja saatavuus oli ollut epäyhtenäistä. Kokonaisvaltainen kehittäminen ja yhdenvertaisuuden takaaminen oli lakisääteistämisen tavoitteena. Esityksen laiksi velkaneuvonnasta (HE 37/2000) hallitus antoi eduskunnalle toukuussa 2000. Lain nimeen eduskunta lisäsi talousneuvonnan.

Lisäksi lääninhallitusten vastuuta talous- ja velkaneuvonnan järjestämisessä eduskunta korosti. Laki talous- ja velkaneuvonnasta (713/2000) tuli 1.9.2000 voimaan. (Rissanen 2009, 25 - 26.) Velkajärjestelylaissa, joka tuli voimaan 1993, säädettiin menettelystä, jolla tuomioistuimessa vahvistettavalla maksuohjelmalla velallisen talous- ja velkatilanne selvitetään ja velat järjestellään maksukykyä vastaavaksi. Myös muita muutoksia tehtiin velallisen aseman parantamiseksi muun muassa luottotietolakiin, ulosottokaareen ja takauslakiin sekä annettiin laki saatavien perinnästä. Laki sosiaalisesta luototuksesta (1133/2002) säädettiin vähävaraisten ja pienituloisten henkilöiden aseman helpottamiseksi. (Rissanen 2009, 42.) Se tuli vuonna 2003 voimaan. Luototus on osa kunnan sosiaalihuoltoa.

Luototuksen tarkoituksena on ehkäistä ylivelkaantumista ja taloudellista syrjäytymistä sekä edistää ihmisen suoriutumista itsenäisesti. Kunnille sosiaalisen luototuksen järjestäminen on vapaaehtoinen tehtävä. Paikallisten tarpeiden mukaan kunnalla on mahdollisuus harkita luottopääoman määrä ja luottojen suuruus sekä toiminnan laajuus. Henkilö, jolla on kyky suorittaa luoton takaisinmaksusta, mutta jolla ei ole vähävaraisuutensa ja pienituloisuutensa vuoksi muulla tavoin mahdollisuutta saada kohtuuehtoista luottoa, voi kunta myöntää hänelle sosiaalisen luoton. Luottoa voidaan myöntää erilaisiin tarkoituksiin. Näitä tarkoituksia ovat sellaiset, jotka edistävät henkilön ja perheen suoriutumista itsenäisesti sekä ehkäisevät ylivelkaantumista ja taloudellista syrjäytymistä. (Rissanen 2009, 15.)

Talous- ja velkaneuvonnassa

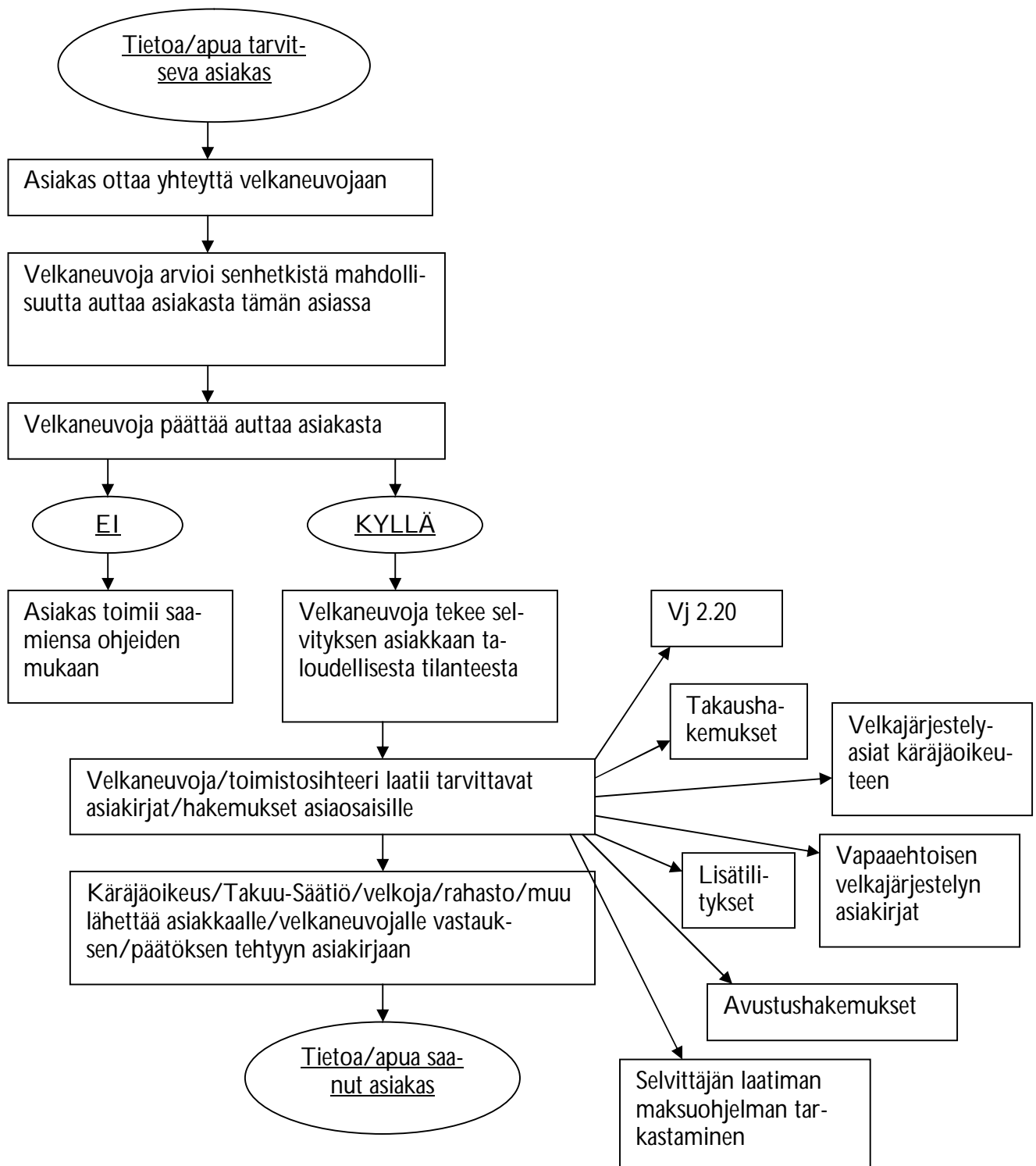
- annetaan talouden ja velkojen hoidosta tietoja ja neuvontaa yksityishenkilöille
- avustetaan heitä suunnittelemaan taloudenpitoa
- selvitetään ongelmien ratkaisumahdollisuudet, jotka liittyvät velallisen talouteen ja avustetaan velallista tämän selvittäessä mahdollisuuksiaan tehdä sovinto velkojien kanssa
- avustetaan velallista asioiden hoitamisessa, jotka liittyvät velkajärjestelyyn, erityisesti selvitysten ja asiakirjojen laatimisessa, joita edellyttävät velkajärjestelyhakemuksen ja muiden yksityishenkilön velkajärjestelystä annettu laki
- sekä ohjataan tarvittaessa velallinen hakemaan oikeudellista apua.

Asiakkaille talous- ja velkaneuvontapalvelut ovat maksuttomia. (VNL 1 §.)

Asiakkaan kokonaistilanne kartoitetaan talous- ja velkaneuvonnassa ja lisäksi pyritään velkaongelmille saamaan ratkaisu. Erilaisista ratkaisuvaihtoehdoista keskustellaan asiakkaan kanssa yleisen tilannekartoituksen lisäksi ja avustetaan ratkaisuvaihtoehtojen toteuttamisessa. Muun muassa Takuu-Säätiön takaus, yksityishenkilön velkajärjestely, sosiaalinen luototus, sovintoratkaisut velkojien kanssa sekä erilaisten etuuksien ja tukien hakeminen ovat läpikäytäviä vaihtoehtoja (kuvio 1.).

Velkajärjestelyhakemusten ohella talous- ja velkaneuvojat laativat jonkin verran myös maksuohjelmia. Kuitenkin käräjäoikeus määrää useimmissa velkajärjestelytapauksissa erillisen selvittäjän. Tästä koituu velalliselle maksuohjelman pidennys korkeintaan neljällä kuukaudella ja valtio maksaa loput kustannukset. Vuonna 2007 annettiin talousneuvontaa lähes joka kolmannen velkojen järjestelysuorituksen yhteydessä, vaikka talous- ja velkaneuvonnan painopiste on asiakkaiden ylivelkatilanteiden selvittämisessä. Toissijaiseksi on jäänyt ennaltaehkäisevän yksilöllisen talousneuvonnan antaminen, mutta sen määrä on kuitenkin kasvanut vuoteen 2005 asti aikaisemmista vuosista.

Ennaltaehkäisevän neuvonnan osuus vuonna 2006 laski 30 %, kasvaen vuoden 2007 aikana jälleen. Tasaisesti lisääntyi ennaltaehkäisevän talousneuvonnan antaminen asiakkaalle, jolle oli jo aiemmin tehty järjestely. Samoin kuin asiakkaalle, jolla ei ollut ylivelkatilannetta. Yksilöllisen ennaltaehkäisevän talousneuvonnan vähäisyyteen keskeisenä syynä on ollut se, että talous- ja velkaneuvonnan voimavarat vievät pääsääntöisesti velkojen sovittelua ja järjestelyä hakevut asiakkaat. Lähes jokaiselle asiakkaalle annetaan normaalin asiakastyön ohessa korjaavaa talousneuvontaa velkojen järjestelyn ohessa. (Rissanen 2009, 26 - 28.)

Kuvio 1. Talous- ja velkaneuvonnan palveluprosessi. (Kajaanin kaupunki 2004, 4.)

3.1 Talousneuvonta

Talous- ja velkaneuvojat antavat talousneuvonnassa tietoa perintälaista, mitä tehdä kun ajallaan ei pysty maksamaan laskuja, panttauksesta ja takaajan asemasta. Lisäksi annetaan tietoa maksuajoilla, eri lyhennysvaihtoehdoilla ja eri korkovaihtoehdoilla lainavertailusta ja maksuhäiriöistä ja niiden merkityksestä. (Kainuun maakunta -kuntayhtymä 2008.) Monet eri järjestöt antavat talousneuvontaa ja lisäksi se kuuluu kuluttajaviranomaisten lisäksi myös muidenkin viranomaisten tehtäviin, kuten Finanssivalvonnalle.

Talousneuvontaa antaa 10 - 13 Marttaliiton alueellista piiriä. Kaiken kaikkiaan alueellisia piirejä on 16. Piirien työntekijät antavat talousneuvontaa ruuanlaittokurssien yhteydessä, äitilapsi -kerhoissa ja työttömille. Lisäksi he pitävät luentoja kouluissa ja muissa oppilaitoksissa. Vuosittain piirit ovat järjestäneet noin 200 ruokakurssia, jotka ovat talouspainotteisia. Kurseille on osallistunut 2000 - 3000 henkeä. Kurseista valtaosa pidetään työttömille, nuorille ja nuorille perheille. Kurseja on järjestetty myös mielenterveys- ja päihdekuntoutujille. Yhdistysten jäseniä ja piirien työntekijöitä kouluttaa Marttaliitto. Vastaavanlaista talousneuvontaa antaa Marthaförbund ruotsinkieliselle väestölle. Molemmilla järjestöillä on internetsivuillaan runsaasti aineistoa, joka liittyy taloudenhallintaan. (Rissanen 2009, 34 - 35.)

3.2 Velkaneuvoja, mikä se on?

Velkaneuvoja on asiakkaansa oikeudellinen avustaja ja taloudellinen neuvonantaja, joka pystyy ääritapauksessa auttamaan asiakkaansa velkajärjestelyn läpi. Velkaneuvojalla tulee olla tietämystä eri tukija palvelumuodoista yhteiskunnassa, samoin kuin olla valmiudet kriisissä olevan asiakkaan kohtaamiseen. Näin ollen velkaneuvoja toimii tukihenkilönä asiakkaallensa. Velkaneuvojan on tarvittaessa autettava asiakasta kohti itsenäisyyttä, taloudellista realismia ja omavastuisuutta talousneuvonnan ja muiden menetelmien avulla.

Hän ei saa mennä mukaan asiakkaan valhekuvitelmiin selviytymismahdollisuuksistaan tai taloudellisesta tilastaan, vaikkakin velkaneuvojalta odotetaan asiakastaan kohtaan solidaarisuutta. Velkaneuvoja on sovittelija, joka kykenee asiakkaansa ja hänen velkojensa välillä etsimään sovinnollista ratkaisua. Velkaneuvojan on tunnettava velkajärjestelyä koskeva lainsäädäntö hyvin ja myös osattava menettelyt jotka siihen kuuluvat (hakemuksen ja maksuohjelman laa-

timinen, maksuohjelman muuttaminen) sen varalta, että ilman velkajärjestelyä eivät asiakkaan ongelmat ole ratkaistavissa. Lisäksi tavoitteena on myös pidettävä se, että hän pystyy selvittämään yksinkertaisimmissa tapauksissa asiakkaansa taloudellisen tilanteen. Todella mutkikkaisiin tapauksiin on rajattava VJL:ssa tarkoitetun selvittäjän käyttö. (Oikeusministeriö 1998, 7.)

Yhteiskunnalta nämä vaatimukset edellyttävät seuraavanlaisia tukitoimia:

- Osaksi velkaneuvontaa on saatettava "läpäisyperiaatteella" talousneuvonta. Lisäksi velkaneuvojalla myös tulee olla mahdollisuus saada talousneuvonnan konsultaatiota
- Mutkikkaissa oikeudellisissa kysymyksissä tulee aina velkaneuvojalla olla mahdollisuus saada juridista konsultaatiota
- Työnohjausta tulee olla mahdollisuus saada
- Tarvittavat apuvälineet asiakastilastointia ja asiakaspalvelua varten tulee velkaneuvojille järjestää laadukkaan palveluverkoston aikaansaamiseksi koko maan kattavana
- Valvovalla viranomaisella tulee olla velkaneuvojien koulutus ja toiminnan kehittämismvastuu jotta pystytään ylläpitämään laadullinen taso neuvonnassa. (Oikeusministeriö 1998, 7 - 8.)

3.3 Kelpoisuusvaatimukset talous- ja velkaneuvojaksi

Talous- ja velkaneuvojien pätevydestä ei alun perin sisällynyt lakiin talous- ja velkaneuvonnasta erityisiä vaatimuksia. Kuitenkin henkilöllä tuli olla tehtävän asianmukaisen hoitamisen edellyttämä taito ja kokemus. (Rissanen 2009, 32.) Työkokemustausta ja peruskoulutus pohja vaihtelivat erittäin paljon talous- ja velkaneuvojilla. Neuvojista 45 %:a oli suorittanut korkeakoulututkinnon ja 40 prosentilla neuvojista oli opistotasoinen tutkinto. Lopuilla, eli 15 prosentilla koulutustausta oli hyvin vaihteleva tai koulutustaustasta ei ole tietoa. Työkokemus talous- ja velkaneuvontatehtävistä oli neuvojilla kattava. Neuvojista 80 % oli vähintään 4

vuotta toiminut alalla, nykyisissä tehtävissä vähintään 8 vuotta oli ollut 53 % neuvojista ja alalla vähintään 12 vuotta oli toiminut neuvojista 36 %. Useimmilla neuvojilla oli lisäksi aiempaa työkokemusta kuluttajaneuvonnasta, rahoitusosalta, lainopillisten tehtävien hoidosta, sosiaalityöstä tai laskentatoimesta. (Kuluttajavirasto 2009, 4.)

Vuonna 2006 lakiin lisättiin pätevyysvaatimukset, koska talous- ja velkaneuvojat auttavat asiakkaitaan velkajärjestelyasioissa ja sovintoneuvotteluissa sekä neuvovat heitä vaikeiden talous- ja velkaongelmien selvittämisessä. Laatua ja sisältöä kehittämällä haluttiin korottaa neuvonnan tasoa. Lisäksi laatua haluttiin korottaa asettamalla koulutusvaatimus neuvojille. Lakiin lisättiin samalla 2 a §, jonka mukaan valtioneuvoston asettama neuvottelukunta voi toimia työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä taloustietämyksen kehittämistä ja eri toimijoiden yhteistyön edistämistä varten.

Neuvonnan ja perintätyön, joka liittyy taloudenhallintaan, hoitaminen edellyttää kotitalouden taloudellisen toiminnan ja lainsäädännön sekä laskentatoimen tuntemusta, samoin kuin taitoja neuvottelutilanteissa ja asiakkaan kohtaamisessa. Taloudenhallinnan opintokokonaisuuden suunnittelun käynnisti taloudenhallinnan neuvottelukunta. Talous- ja velkaneuvonnassa tarvittavat perintään ja taloudenhallintaan liittyvät vaatimukset neuvottelukunta kokosi. Sekä se esitti, että avoimet yliopistot ja kesäyliopistot sekä yliopistot tarjoaisivat opintokokonaisuutta toimintansa puitteissa. Opintokokonaisuus muodostuisi valinnaisista aiheista ja pakollisesta opintojaksosta, joka olisi tarkoitettu kaikille. Myös muille talous- ja velkaneuvonnan sidosryhmille, kuten ulosottohenkilöstölle, sosiaalivirkailijoille sekä perinnän ja pankkitoiminnan ammattilaisille antaa opintokokonaisuus hyvän pohjan. (Rissanen 2009, 32.)

Talous- ja velkaneuvonta laissa (4.8.2000/713) 6 §:ssä sanotaan seuraavasti: "talous- ja velkaneuvojalla tulee olla alalle soveltuva korkeakoulututkinto sekä sellainen taito ja kokemus, jota tehtävän asianmukainen hoitaminen edellyttää." Kuitenkin henkilö, joka on toiminut talous- ja velkaneuvojana ennen lain voimaantuloa tai joka toimii talous- ja velkaneuvojana tämän lain voimaan tullessa (1.2.2006), on sen estämättä mitä 6 §:ssä säädetään kelpoinen toimimaan talous- ja velkaneuvojana.

Talous- ja velkaneuvojat kouluttaa yhdessä Takuu-Säätiön ja lääninhallituksen kanssa Kuluttajavirasto. Osallistujille kuluttajaviraston järjestämä koulutus on maksutonta (Holappa, Juntunen, Kinnunen & Mikkonen 2004, 8).

3.4 Palvelun saatavuus

Ensisijaisesti talous- ja velkaneuvontapalvelu järjestetään siten, että kuntalain (365/1995) 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun sopimuksen tekee kunta lääninhallituksen kanssa. Sopimuksessa kunta sitoutuu huolehtimaan kunnassa asuville henkilöille talous- ja velkaneuvontapalvelujen järjestämisestä. Talous- ja velkaneuvontapalvelun kunta voi järjestää perustamalla työsuhteisen tehtävän tai yhden tai useamman viran sitä varten. Virka tai tehtävä voidaan toiseen virkaan tai tehtävään yhdistää kunnassa, jollei tehtävien asianmukaiseen hoitamiseen yhdistämisellä ole vaikutusta. Virka tai tehtävä voi olla myös osa-aikainen.

Siten kuin kuntalaissa säädetään virka tai tehtävä voidaan perustaa kuntien yhteiseksi. Talous- ja velkaneuvontapalveluista kunta voi huolehtia myös hankkimalla ne sopivalta palvelun tuottajalta tehtävien hoitamiseen. Vuonna 2007 talous- ja velkaneuvontayksiköitä oli yhteensä 60. Joista yksityisiä palveluntuottajia oli 8 ja kunnallisia oli 52. Kaikkiaan 128 toimipisteessä talous- ja velkaneuvojat pitivät vastaanottoa. Yleensä oma talous- ja velkaneuvontayksikkö on väestömääriltään suurimmissa kunnissa. Kuitenkin suurin osa kunnista on yhteistyössä alueen muiden kuntien kanssa hoitanut palvelujen tuottamisen.

Talous- ja velkaneuvonnassa henkilötövuosia oli 152, joista 22 avustaja- ja 130 neuvojahenkilötövuotta. Lakimiehiä 4, avustajia 22,3 ja päätoimisia neuvoja oli 120 henkilötövuotta. Sivutoimisia neuvoja oli 5,5 henkilötövuotta, eli heitä oli kaikkiaan 19 neuvojaa. (Rissanen 2009, 30.) Kajaanissa toimii yksi kokoaikainen talous- ja velkaneuvoja sekä velkaneuvontasihteeri kaupungin asiantuntijapalvelut -yksikössä. Velkaneuvontatyöhön käyttää kuluttajaneuvoja työajastaan noin 30 %. Henkilöstöä talous- ja velkaneuvonnassa on yhteensä 2,9 henkilötövuotta. (Holappa ym. 2004, 9.)

Talous- ja velkaneuvonnan saatavuutta kuvaa se, miten pitkä jonotusaika ensimmäiselle asiakäynnille tulevan asiakkaan ajanvarauksesta on ensimmäiseen asiakastapaamiseen. Toiminnallisen tehokkuuden mittariksi talous- ja velkaneuvonnalle vuoden 2007 talousarviossa asetti eduskunta jonotusajan korkeintaan 60 vuorokauteen. Pääsääntöisesti pisimmät jonotusajat ovat suurimmissa kaupungeissa. Yhtenä mittarina talous- ja velkaneuvonnan saatavuudelle voidaan myös pitää yhtä neuvojaa kohden olevaa asukasmäärän suuruutta. Riittävä alueellinen kattavuus arvioitiin saavutettavan talous- ja velkaneuvontalain esitoissa kun yksi kokopäivätoiminen neuvoja toimisi noin 56 000:ta asukasta kohden. Vuoden 2002 budjetti-perusteluissa eduskunnan valtiovarainvaliokunta otti kannan, että noin 40 000 asukasta koh-

den tarvittava vahvuus on yksi neuvoja ja yksi avustava henkilö. Kuntalaisille tiedottaminen neuvontayksiköiden palveluista liittyy myös saatavuuteen. Talous- ja velkaneuvonnasta kertovien sivujen sisällöt kuntien internetsivustoilla vaihtelevat ajanvaraustiedoista, yhteystiedoista ja lyhyestä esittelystä sivustoille joilla itse toimintaa on esitelty laajastikin. Niiden neuvonta-alueen tahojen kanssa, jotka tapaavat talous- ja velkaneuvonnan mahdollisia asiakkaita, ovat yksiköt pitäneet yhteistyöverkostopalavereja ja tiedottaneet heille toiminnastaan. Näitä tahoja ovat esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimi, ulosotto, edunvalvonta, kirkon diakoniat toimi ja työvoimatoimistot. (Rissanen 2009, 30 - 31.)

3.5 Neuvonnan organisointi

Työ- ja elinkeinoministeriö on se hallinnonala johon kuuluu talous- ja velkaneuvonta. Kuluttajavirastolle kuuluvat neuvonnan valvonta, yleinen johto ja ohjaus. Myös talous- ja velkaneuvojen ajankohtaiskoulutuksesta vastaa Kuluttajavirasto. Talous- ja velkaneuvonnan riittävästä saannista läänin alueella vastaavat lääninhallitukset. Ja ne myös huolehtivat siitä, että jonkin neuvontayksikön piiriin kuuluvat kaikkien kuntien asukkaat. Kuntien ja muiden palveluntuottajien kanssa läänit tekevät myös sopimukset talous- ja velkaneuvontapalveluiden tuottamisesta.

Talous- ja velkaneuvonnan palveluiden tuottajille maksettavien korvausten perusteista antaa työ- ja elinkeinoministeriö vuosittain asetuksen Kuluttajaviraston esityksestä. Lääninhallitukset tekevät maksuperusteasetuksen vahvistamisen jälkeen päätöksen varojen jaosta eri palveluntuottajille. Kuluttajaviraston ylläpitämä neuvojen ekstranet-sivusto toimii talous- ja velkaneuvonnan kehittämis-, ohjaus- ja tiedottamiskanavana. Kyseen omaisen sivuston kautta välitetään muun muassa tietoja sidosryhmien toiminnasta, koulutuksista, tutkimuksista ja lakimuutoksista.

Sivustolla on myös tietopankki annetuista vastauksista neuvojen esittämiin kysymyksiin. Valtion aluehallinto organisoidaan 1.1.2010 lukien uudelleen. Kahteen aluehallintoviranomaiseen, työnimiltään Aluehallintovirasto sekä Elinkeino-, liikenne- ja luonnonvarakeskus koostaan valtion aluehallintoviranomaisten tehtävät. Aluehallintovirastoon, joka toimii kuudella toiminta-alueella Manner-Suomessa, on tarkoitus siirtää talous- ja velkaneuvonta asiat. (Rissanen 2009, 29.)

3.6 Valtion avustus neuvontaan, kustannukset ja suoritteet

Vuosittain valtion talousarviossa päätetään, kuinka paljon talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä valtio korvaa. Asukasta kohti peruskorvausta maksettiin 0,76 € vuonna 2007. Lääninhallitusten päätösten mukaisina jaettiin lisäkorvaukset. (Kuluttajavirasto 2008, 7.) Lakisääteiselle neuvonnalle valtion rahoitus turvaa perustoimintamahdollisuudet. Kuntien oman rahoituksen turvin on neuvontapalveluiden suuren kysynnän vuoksi palkattu monessa yksikössä lisäresursseja. (Kuluttajavirasto 2009, 2.)

Kokonaiskorvauksesta harkinnanvarainen lääninhallitusten lisäkorvaus oli 12 % ja peruskorvaus oli 88 %. Palveluntuottajille vuonna 2006 valtion korvaukset olivat noin 4,3 miljoonaa, vuonna 2007 korvaukset olivat noin 4,7 miljoonaa ja vuonna 2008 korvaukset olivat noin 4,6 miljoonaa euroa. Kuntien rahoitusosuus taas vuonna 2006 oli 2 437 981 €, vuonna 2007 korvaukset olivat 2 548 919 € ja vuonna 2008 korvaukset olivat 2 645 292 €.

Kokonaiskustannuksista 82 % oli henkilöstömenojen osuus. Loput 18 % menivät niin sanottuihin muihin kuluihin. Muita kuluja esimerkiksi olivat kaluston ja laitteistojen hankinta, toimitilojen vuokrat, matkakustannukset toimipaikasta toiseen ja viestintäkustannukset. Neuvonnan kokonaiskustannukset vuonna 2007 olivat noin 7,1 miljoonaa ja vuonna 2008 kokonaiskustannukset olivat noin 7,2 miljoonaa euroa. (Kuluttajavirasto 2009, 9 - 10.)

Vuonna 2007 yhden henkilötyövuoden hinnaksi tuli 46 496 € ja keskimäärin yhden seuratun työsuoritteiden hinnaksi 106 € (Kuluttajavirasto 2008, 8). Vuoden 2008 yhden henkilötyövuoden hinnaksi tuli 48 185 € ja keskimäärin yhden seuratun työsuoritteiden hinnaksi tuli sama kuin edellisenä vuonna (Kuluttajavirasto 2009, 10). Vuoden 2007 kokonaiskustannuksista kunnat kustansivat 35 % ja valtion korvaukset kattoivat 65 % (Rissanen 2009, 29). Vuoden 2008 kokonaiskustannuksista kunnat kustansivat 36 % ja valtion korvaukset kattoivat 64 % (Kuluttajavirasto 2009, 2).

Vuodesta 2001 on kasvanut vähitellen kuntien vapaaehtoisen rahoituksen osuus. Kokonaiskuluista 18 % kattoi kuntien rahoitus vuonna 2004. Kuntien rahoitus oli kasvanut kaksi vuotta myöhemmin 37 prosenttiin. Kuntien rahoituksen määrä on vaihtelevaa. (Rissanen 2009, 29.) Työsuoritetilaston (liite 1) mukaan vuonna 2007 oli 30 300 asiakastapaamista neuvonnassa. Erilaisia työsuoritteita liittyi velkajärjestelyyn yhteensä 11 265. Ja yhteensä 5 702 työsuoritteiden verran oli takaushakemuksia Takuu-Säätiölle, ryhmissä sovintoesityksiä velko-

jille, apua avustuksen hakemisessa Kirkon diakonia- tai akordirahastolta ja apua toimeentulotuen ja/tai sosiaalisen luoton hakemisessa taikka apua ulosotolta vapaakuukausien hakemisessa. (Rissanen 2009, 47.) Vuonna 2008 uusia asiakkaita kirjattiin 15 541. Joten uusien asiakkaiden määrä edellisestä vuodesta lisääntyi 843 asiakkaalla (Kuluttajavirasto 2009, 6). Käräjäoikeuksiin tulevista velkajärjestelyhakemuksista talous- ja velkaneuvonta tekee noin 70 - 90 % (Rissanen 2009, 48).

Taulukko 1. Talous- ja velkaneuvonnan työsuoritteita. (Kuluttajavirasto 2009, 6.)

Vuosi	Määrä
2005	84 443
2006	79 868
2007	67 133
2008	67 827

Taulukko 2. Yksilöllinen ennaltaehkäisevä talousneuvonta. (Kuluttajavirasto 2009, 7.)

Vuosi	Määrä
2003	2 125
2004	3 131
2005	4 399
2006	2 519
2007	3 455
2008	4 066

3.7 Neuvonnan sopimuskunnat, suoritteet ja kustannukset Kainuussa

Kajaanin kaupungin kanssa Oulun lääninhallitus on tehnyt sopimuksen talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä. Vuorostaan Kajaanin kaupunki on tehnyt talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä sopimukset Puolangan, Kuhmon, Vuolijoen, Sotkamon, Paltamon, Suomussalmen, Ristijärven ja Hyrynsalmen kuntien kanssa. Oulun lääninhallitus teki velkasovinto-ohjelman mukaisten talous- ja velkaneuvontapalvelujen järjestämisestä Kajaanin kanssa erillisen sopimuksen. Taivalkoski ja Kuusamo otettiin myös mukaan alueeseen.

Toimialueen väestömäärä on 83 477 asukasta sopimuksen mukaan, joka tehtiin talous- ja velkaneuvontapalvelujen tuottamisesta. Toimialueeseen, joka on velkasovinto-ohjelman mukainen, kuuluu 105 997 asukasta. Vuodesta 2001 alkaen velkajärjestelyhakemukset Kajaanin käräjäoikeuteen ovat kasvaneet. Käräjäoikeuteen jätettiin 33 velkajärjestelyhakemusta vuonna 2001. Vuonna 2002 hakemuksia jätettiin 55 kpl ja vuonna 2003 hakemuksia oli jo 79 kpl. Asiakastapaamiset Kajaanin talous- ja velkaneuvonnassa kasvoivat noin 46 % vuonna 2003. Asiakastapaamisia kirjattiin yhteensä 260 kpl. (liite 2)

vuonna 2003

Velkajärjestelyhakemukset	79 kpl
Vapaaehtoiset velkasovintoasiat	116 kpl
Takuu - Säätiön takaushakemukset	17 kpl
Kirkon Akordirahastohakemukset	41 kpl
Maksuohjelman muutokset, KäO	8 kpl
Lisätilityslaskelmat	25 kpl

Vuonna 2003 velkajärjestelyhakemukset ovat myös lisääntyneet koko Suomessa. Yksityishenkilön velkajärjestelyhakemuksia jätettiin vuonna 2003 käräjäoikeuksiin 4 281 kpl. Vuotta aikaisemmin hakemuksia jätettiin 1 479 kpl vähemmän. Velkojat ovat lähettäneet noin 70 000 kirjettä velkasovinto-ohjelman mukaisesti lama-ajan ylivelkaantuneille. Velkaneuvontaan velalliset ovat ottaneet yhteyttä näiden lähetettyjen kirjeiden takia. Myös muiden viranomaisten velvollisuus neuvoa asiakkaitaan käyttämään hyväkseen sovinnon antamaa mahdollisuutta kuului velkasovinto-ohjelmaan.

Tästä johtuen talous- ja velkaneuvontaan ulosottoviranomaiset ohjaavat asiakkaitaan aikaisempaa enemmän. Talous- ja velkaneuvonnassa on näkynyt voimakkaana lisäyksenä yhteydenotoissa se, että sekä velkojien että viranomaisten taholta ohjataan asiakkaita neuvontaan. Asiakkaan ensimmäisen yhteydenoton aikana Kajaanin talous- ja velkaneuvontaan, joka yleensä tapahtuu puhelimitse, pyritään kartoittamaan eri vaihtoehdot sekä selvittämään asiakkaan taloudellinen tilanne. Ja tarvittaessa annetaan asiakkaalle henkilökohtainen tapaamisaika neuvojalle.

Käytännössä on todettu monien kohdalta mahdottomaksi sovinto-ohjelman mukainen vapaaehtoinen sovinto, koska velallisella saattaa olla sellaisia velkoja, jotka ovat syntyneet myöhemmin kuin mitä sovinto-ohjelma on edellyttänyt. Ja velallisella myös saattaa olla sellaisia velkoja, jotka eivät ole sitoutuneet noudattamaan ohjelmaa. Joten oikea vaihtoehto tällaisissa tapauksissa on ollut hakea tuomioistuimesta velkajärjestelyä. Talous- ja velkaneuvontaan velkasovinto-ohjelma on vaikuttanut ruuhkauttavasti. Valtakunnallisen suosituksen mukaisesti asiakkaille on voitu antaa vastaanottoaika kahden kuukauden sisällä, mutta asioiden eteenpäin hoito on viivästynyt.

Vuonna 2004 on ollut vireillä sellaisia velkajärjestelyhakemuksia, joiden hoitaminen on kestänyt yli vuoden. Käytännössä Kajaanin talous- ja velkaneuvonta ei ole voinut antaa lain mukaista talousneuvontaa tänä hetkenä laisinkaan. Myöskään esitelmä- ja luentotilaisuuksia ei ole voitu järjestää. Tärkeysjärjestyksessä etusijalle on asetettu asiakkaat, jotka ovat olleet yhteydessä talous- ja velkaneuvontaan, koska kaikkia lain velvoittamia tehtäviä ei ole voitu hoitaa.

Jotta nämä asiakkaat saisivat oman taloutensa määrättyssä ajassa tasapainoon, heidän taloudelliset ongelmat on pyritty käytettävissä olevin keinoin ratkaisemaan. Vuonna 2003 talous- ja velkaneuvonnan kustannukset olivat 130 218 €. Talousarviossa oli vuodelle 2004 arvioitu menoja olevan 130 680 €. Vuonna 2004 Kajaanin kaupunki sai valtiolta peruskorvausta 0,73 € x 83 477 asukasta = 60 938 € ja lisäksi velkasovinto-ohjelmaan 27 973 €. Syksyllä maksettu harkinnanvarainen lisäkorvaus oli 8 183 €. Kajaanille talous- ja velkaneuvonnasta kunnat ovat maksaneet 0,11 €/asukas. (Holappa ym. 2004, 9 - 11.)

4 TALOUS- JA VELKANEUVONNAN KANSSA YHTEISTYÖSSÄ

Velkaneuvontaa tarvittiin kipeästi siihen, että henkilöt jotka olivat velkaantuneet kohtuuttomasti laman seurauksena, saivat taloudellisen tilanteensa selvittämisessä ja kuntoon saattamisessa asiantuntevaa apua ja tukea. Lisäksi velallisille apua ja tukea ryhtyivät tarjoamaan monet kansalaisjärjestöt ja kirkko. (Rissanen 2009, 42.) Ennalta ehkäisevää talousvalistusta ja -neuvontaa antavat järjestöt, useat muutkin viranomaiset, rahoituslaitokset ja muut toimijat. Lisäksi ne käsittelevät ongelmia, jotka ovat velkaantumisen aiheuttamia.

Velkaongelmien ratkaisemiseen keskittyvässä verkostotyössä keskeiset yhteistyökumppanit ovat talous- ja velkaneuvonta, diakoniatyöntekijät, työvoimaviranomaiset, ulosottotoimi ja oikeusaputoimistot. Lisäksi yhteistyökumppaneita ovat AA-klinikat, Kansaneläkelaitos, mielenterveysyksiköt ja sosiaali- ja terveysviranomaiset. Suomen Kuluttajaliitto, seurakuntien diakoniatyöntekijät, Marttaliitto ja Marthaförbundet antavat myös asiakkailleen talousneuvontaa. Järjestelyluotoille myöntää Takuu-Säätiö takauksia ja on pitkäaikaisella talousneuvonnan antamisella ja tiedotustoiminnallaan kansalaisten päätöksenteossa edistänyt taloudellista ajattelua. (HE 141/2005.)

4.1 Kirkon diakoniarahasto

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon yhteinen avustusrahasto on kirkon diakoniarahasto. Diakoniarahastolla on viisijäseninen hallitus, joka on kirkkohallituksen valitsema. Kyseen omainen hallitus tekee kaikista avustuksista päätökset. Rahaston tarkoituksena on Suomessa avun antaminen perheille, jotka ovat joutuneet taloudelliseen ahdinkoon. Niille, joilla ei muuta apua ole ja hätä on suurin, on tarkoitettu diakoninen taloudellinen apu.

Pitkäaikaistyöttömyys, tulipalo tai jokin muu äkillinen onnettomuus, ylivelkaantuminen poikkeustilanteissa tai sairaus saattaa olla syynä taloudelliseen ahdinkoon. Koska avustaminen tapahtuu oman seurakunnan kautta aina, tulee avustusta haettaessa olla yhteydessä oman alueen diakoniatyöntekijään. Paikallisseurakunnan kautta lähetetään hakemukset diakoniarahastoon, joten yksityinen ihminen ei voi suoraan asioida kyseen omaiseen rahastoon. Anomukseen liittyvän selvitystyön tekee seurakunnan diakoniatyöntekijä. Hän on yhteydessä velkaneuvontaan, sosiaalitoimeen ja muihin paikallisiin yhteistyökumppaneihin. Hän myös toimii

välittäjänä. Diakoniatyöntekijä varmistaa, että myönnetty avustus käytetään siihen tarpeeseen mihin se on tarkoitettu. Varmistaminen onnistuu, koska kaikki myönnetyt avustukset maksetaan seurakunnan diakoniatilin kautta. Seurakunta pyrkii avustamistyössä auttamaan akuutissa hätätilanteessa. Avustuksen tavoitteena on se, että se auttaisi yli vaikeasta tilanteesta, jonka jälkeen joko paikallistason työntekijöiden tukemana tai omin voimin avustuksen saaja selviäisi eteenpäin. Merkittävänä kriteerinä avustuksen saamiselle pidetäänkin kokonaistilanteen paranemista. (Suomen evankelis-luterinen kirkko 2009.)

4.2 Akordirahasto

Velan osittaisesta anteeksiannosta, kohtuullistamisesta velallisen ja velkojan tekemä keskinäinen sopimus on akordi (Akordiopas 2003, 4). Vuonna 2000 kirkon diakoniarahasto aloitti akordirahastohankkeen. Kirkon diakoniarahaston normaalina avustustoimintana on jatkettu toimintaa hankkeen päätyttyä. Avustushakemuksen laativat diakoniatyöntekijät ja he ottavat asiakkaan kokonaisvaltaisen tuen huomioon. Päätökset avustuksista tekee rahaston hallitus. Velkajärjestelylain normin mukaiset menot ja asiakkaan tulot sekä tätä kautta selvitetty asiakkaan maksuvara ovat avustuslaskelman lähtökohtana.

Alkuperäinen velka, maksukertymä ja senhetkinen tila selvitetään veloista. Ensisijaisesti otetaan huomioon maksukertymä alkuperäisen pääoman vähennyksenä. Velan maksamiseksi edellisen perusteella selvitetään kohtuullinen akordi. Sairaus, takausvelkojen lankeaminen maksettavaksi, tulipalo tai jokin muu äkillinen onnettomuus tai pitkäaikaistyöttömyys voi olla taloudellisen ahdingon syynä. Velkojan osuudesta, joka on akordi, maksuvaran mukaan asiakkaan osuudesta sekä avustuksen osuudesta koostuu velan maksu. Takuu-Säätiön takaama laina voi liittyä asiakkaan osuuteen. Jos asiakkaalla ei ole maksuvaraa, on asiakkaan osuus 0 €. Suurimmillaan maksuohjelma on viisi vuotta. Olennaista on, että sopimus on sitova ja kertaluontoinen, eikä ole lisäsuoritusvelvollisuutta. (Rissanen 2009, 17 - 18.)

Ahdinkoon joutuneille ylivelkaantuneille etsitään ratkaisua yhteistyöverkoston avulla ja avustuksen tuella. Tavoitteena on saada aikaan velkataakan poistamiseksi vapaaehtoisia yksilöllisiä sovintoratkaisuja, käytettävän menetelmän toimivuudesta kokemusta ja laajentaa toimintamalli yleiseksi käytännöksi saatujen kokemusten perusteella. Akordirahaston menetelminä on etsiä yksittäisiin tapauksiin ratkaisuja paikallisen verkoston avulla neuvotellen. Ja velkaongelman ratkaisemiseksi etsitään yhteistyöhalukkuutta julkisuuden ja eri yhteistyömuotojen

avulla. Velkajärjestelylaki, Takuu-Säätiön toiminta ja valtion ja pankkien sopima sovinto-ohjelma ovat olemassa ratkaisuksi ylivelkatilanteeseen. Nämä menetelmät eivät aina riitä, joten lisäksi tarvitaan erilaisia auttamismalleja. Nämä erilaiset auttamismallit ovat niitä ihmisiä varten, jotka jäävät ulkopuolelle jo olemassa olevista vaihtoehdoista, ja näin ollen joutuvat ylipääsemättömään ahdinkoon.

Velkasovinto-ohjelma on yksi tällainen uusi malli. Niihin velkaongelmatilanteisiin, joihin muuta ratkaisua ei ole, pyritään akordirahastomallin avulla löytämään vapaaehtoista sovitteluratkaisua tapauskohtaisesti. Ratkaisun hakemiseen osallistuu jokainen osapuoli eli velkoja, velallinen ja akordirahasto tarvittaessa kykyjensä mukaan. Tätä ongelman ratkaisu tapaa kutsutaan kolmikantaperiaatteeksi. Velallinen maksaa velkajärjestelylain normien mukaan sen mitä maksuvarallaan voi korkeintaan 5 vuoden aikana. Akordirahastosta haetaan tarvittaessa avustusta, joka enimmillään voi olla 8 500 €. Velkojilta saadun akordin pitää olla avustusta suurempi avustuksen saamiseksi. Edellytyksenä avustuksen myöntämiselle ovat diakoniset perusteet. (Akordiopas 2003, 4 - 6.)

4.2.1 Velkasovinto-ohjelma

Velkasovinto-ohjelma toteutettiin vuosina 2002 - 2004, jonka edistämiseen sitoutuivat yhteisesti valtiovarainministeriö, oikeusministeriö, Takuu-Säätiö ja Suomen Pankkiyhdistys sekä kauppa- ja teollisuusministeriö. Myös keskeiset perintäalan toimijat, joille suuren osan lamaajan saatavistaan pankit olivat myyneet, liittyivät myöhemmin ohjelmaan. Hankkeessa valtiolta sitoutui siihen, että sovintoasiassa velallisilla on mahdollisuus saada riittävästi neuvontaa. (Rissanen 2009, 14.)

Velkasovinto-ohjelma tarkoittaa velalliselle mahdollisuutta ilman käräjäoikeusmenettelyä tehdä velkajärjestelyn mukainen maksuohjelma veloille, velkojien ja velallisen keskinäisellä sopimuksella (Akordiopas 2003, 15). Velkasovintoprojektissa otettiin käyttöön kokonaan uutena menettelytapana niin sanottu kevennetty menettely, jossa pitkäaikaisesti maksukyvytön velallinen, joka täyttää tietyt kriteerit sai heti velat anteeksi. Kyseen omainen menettely koski vain pankkivelkoja. Velkojien ja velallisten kesken tehdään edelleen sovintoja. Osa perintätoimistojen ja pankkien normaalia toimintaa on sovintojen tekeminen. (Rissanen 2009, 15.)

Kenelle tarkoitettu?

Velkasovinto-ohjelma on tarkoitettu heille, joilla on mahdollisuus velkajärjestelylain nojalla velkajärjestelyyn. Velkaongelman tulee olla seurausta lamasta, eli vuosilta 1990 – 1994. Esimerkiksi henkilö on ollut takaajana sellaiselle henkilölle, jonka maksuvaikeudet ovat peräisin laman ajalta. Eli ne ovat laman aiheuttamia. Yritys on voinut ajautua konkurssiin, taikka kyseinen henkilö on jäänyt työttömäksi lama-aikana. (Akordiopas 2003, 15.)

Mitä pitäisi velallisen tehdä?

Velallisen tulisi avata velkojalta saatu kirje, jossa on ehdotus sovintoratkaisun tekemisestä. Kirjeen avaamisen jälkeen velallisen tulisi varata mahdollisimman pian aika talous- ja velkaneuvojalle, koska jonot neuvontaan saattavat olla pitkät. Velkasovintohakemus olisi velallisen hyvä täyttää asiantuntijan kanssa, jonka jälkeen olisi hyvä ottaa pankkiin yhteyttä ja kysyä mitä ehdotuksia toimenpiteiksi heidän mielestään olisi. Vielä viimeisenä asiana velallisen tulisi käydä läpi asiantuntijan kanssa sopimus ennen sen allekirjoittamista. Velallisen tulee selvittää sopimusta varten; mahdollisuus velkajärjestelyyn, velat, kaikki nettotulot (esimerkiksi eläke, työttömyyspäiväraha, palkka, verot ja muut lakisääteiset maksut, asumistuki) ja varallisuus. (Akordiopas 2003, 15.)

4.2.2 Diakoniset perusteet

Diakonisissa perusteissa autetaan niitä henkilöitä joiden avun tarve on suurin. Tällaisissa tapauksissa henkilölle on useasta asiasta aiheutunut ahdinko, joihin hän ei ole itse pystynyt vaikuttamaan. Esimerkiksi henkilön elämässä on tapahtunut kriisi, kuten tulipalo, onnettomuus tai läheisen kuolema, sairaus ja työttömyys. Diakonisissa perusteissa autetaan myös henkilöitä joita ei muulla tavoin auteta.

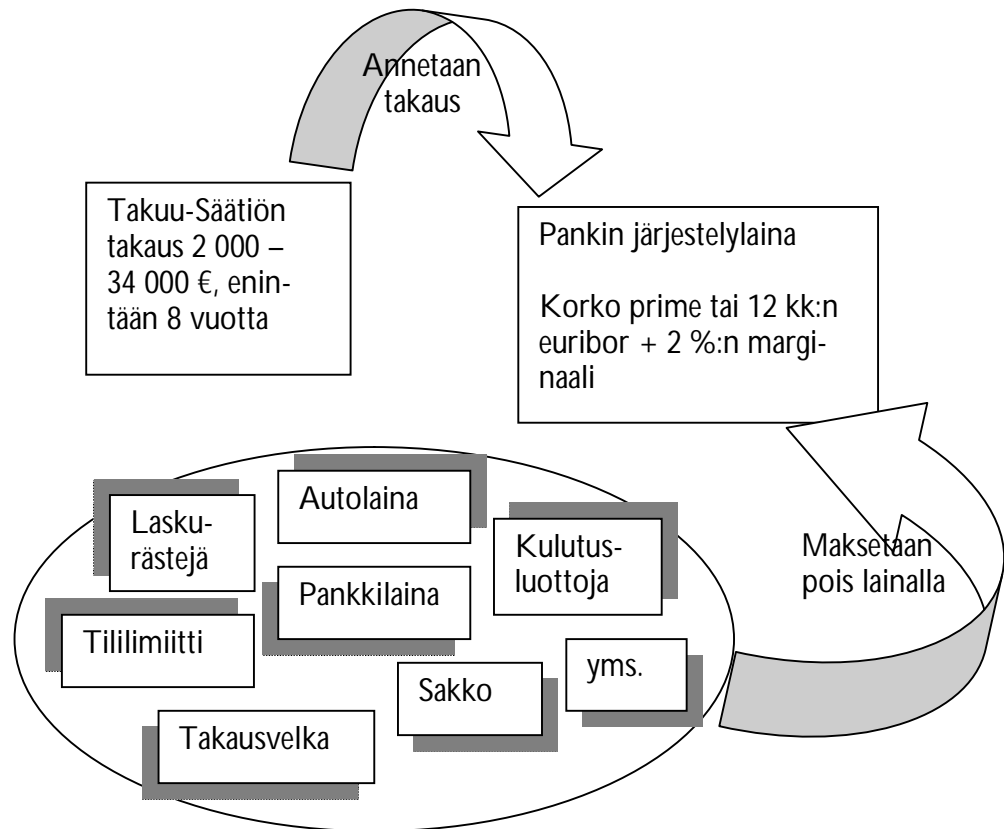
Eli ratkaisua tulee hakea ensisijaisesti niistä vaihtoehtoista, joihin henkilö itse pystyy vaikuttamaan. Sellaisia menoja ovat muun muassa velkojen sovittelu/järjestely vapaaehtoisesti tai käräjäoikeuden päätöksellä, omaisuuden realisointi, sosiaaliturvan tarkistaminen ja menojen pienentäminen. Vasta viimesijainen vaihtoehto on diakonia-avustus. Lisäksi käytetään mallia: "ehyitetään elämää". Tämän mallin avulla on tarkoituksena saada kaikki henkilön velat jär-

jesteltyä. Hakijan yhä omatoimisempi selviytyminen on avun tavoitteena. Kokonaisvaltaisesti avustaminen tukee esimerkiksi selviytymistä kriisistä, riippuvuudesta tai sairaudesta, perheen koossapysymistä ja vanhemmuutta. (Akordiopas 2003, 7.)

4.3 Takuu-Säätiö

Vuonna 1990 perustettu säätiön toiminta on valtakunnallista ja Raha-automaattiyhdistys rahoittaa sitä. Paikalliset talous- ja velkaneuvontatoimistot vastaavat henkilökohtaisesta asiakasneuvonnasta, koska Takuu-Säätiöllä ei ole kyseen omaista neuvontaa. Puhelinneuvonta ja takausten myöntäminen yksityishenkilöiden järjestelylainoihin ovat Säätiön perustehtävät. (Takuu-Säätiö 2008, 26.) Yksityishenkilöille, jotka ovat velka- ja maksuvaikeuksissa myöntää Takuu-Säätiö takauksia heidän auttamisekseen.

Ensin asiakas hakee Takuu-Säätiöstä takausta jonka jälkeen, jos hänelle myönnetään takaus, hän hakee järjestelylainaa pankista sitä vastaan (kuviot 2.). Järjestelyn tavoitteena on saada velkakierre päättymään. Tähän päästykseen on Säätiön tavoitteena ensin saada velallisen talouden hallinta kuntoon, siten että rahaa jää myös asumiseen ja muihin välttämättömiin menoihin velkojen hoidon jälkeen. Näin päästään velkakierteen loppumiseen. Jos henkilöllä on luottohäiriömerkintä, se ei estä takauksen tai lainan saamista. Lisäksi hakijalle Takuu-Säätiön toiminta on maksutonta. (Takuu-Säätiö 2008, 2 – 3.)

Kuvio 2. Järjestelylainan takaus. (Takuu-Säätiö 2008, 2.)

4.3.1 Takauksen myöntämisen edellytykset ja maksukyvyn riittävyys

Jos hakijan velkatilanne on ratkaistavissa muulla keinolla, Takuu-Säätiön takausta ei välttämättä myönnetä. Hakijan ja hänen puolisonsa kaikki velat selvitetään ja ilmoitetaan takausta haettaessa. Uuden velkaongelman aiheuttavat helposti huomioimatta jääneet velat. Vain vakituisesti Suomessa asuville myönnetään takaus. Hakijan ei kuitenkaan tarvitse olla Suomen kansalainen saadakseen takausta.

Olosuhteiden pitää olla hakijalla vakiintuneet siten, että hänen velkaantumiseen johtaneet syyt ovat hallinnassa tai poistuneet. Hakemukseen on hakijan liitettävä velkahistoria, jossa hän kertoo miten ja miksi hän on velkaantunut. Jos olosuhteet ovat nyt vakiintuneet, ei velkaantumisen tausta kuitenkaan estä takauksen saamista. Takuu-Säätiön takaus on tarkoitettu yksityishenkilöille. Yleensä parisuhteessa asuvien on haettava yhdessä takausta. Kuitenkin jos

vain toisen puolison elämäntilanteesta ovat syntyneet järjesteltävät velat, voi hän olla hakijana yksin. Tarvittavan suuruisen järjestelylainan hoitamiseen on oltava hakijalla maksukykyä. Hakijan maksukykyä arvioidaan muun muassa maksuvaran laskemisella ja selvittämällä kyky hoitaa velkoja velkaantumatta lisää kyseisen maksuvaran suuruisella summalla. Järjestelylainalla poismaksettavissa veloissa ennestään olevia vakuuksia Takuu-Säätiön takaus ei vapauta.

Lisäksi huomioidaan hakijan tavanomaista suurempi omaisuus. Maksuohjelman aikana järjestelyn tavoitteena on se, ettei asiakas velkaannu uudelleen. Säätiö edellyttää tämän varmentamiseksi, että asiakkaan tililimiitit sekä luotto- ja maksuaikakortit lopetetaan ja lainan nostamisen yhteydessä Suomen Asiakastieto Oy:n rekisteriin erityinen luottotietomerkinä kirjataan. Sekä välttämättömiin menoihin, että velkojen hoitamiseen on hakijan tulojen riitettävä.

Ellei asiakas tule toimeen rahalla joka jää velanhoitomenojen jälkeen jäljelle tai talouden perusmenoihin ei jää tarpeeksi rahaa, uusi velkakierre alkaa helposti. Laskennallinen maksuvara tarkoittaa tietyllä laskutavalla laskettua euromääräistä summaa, joka on tarkoitettu velkojen hoitoon käytettäväksi. Laskennallinen maksuvara lasketaan pääpiirteissään samoin Takuu-Säätiössä kuin lakisääteisessä velkajärjestelyssä. Järjestelylainan kuukausierää ei takauksen saaja siis itse voi valita. (Takuu-Säätiö 2008, 3 - 5.)

Hakijalla täytyy olla riittävästi laskennallista maksuvaraa (liite 3). Se on edellytyksenä myönteisen takauspäätöksen saamiseen, mutta se ei kuitenkaan vielä yksistään riitä. Hakijan on lisäksi annettava näyttö siitä, että hän kykenee vähintään kuuden peräkkäisen kuukauden ajan käyttämään maksuvaransa suuruisen summan velkojensa hoitamiseen. Hakijan pitää esittää tositteet maksuvaran suuruudesta velkojen hoidosta, kuten tiliotteet ja muita kuitteja. Kuitteista ja tiliotteista tulee ilmetä vastikkeen, velkojen, vuokran tai muiden asumiskulujen sekä päivähoiton, elatusavun ja muiden säännöllisten menojen maksaminen. (Takuu-Säätiö 2008, 7.)

v. 2008 välttämättömät elinkustannukset (€/kk)

- Yksinasuva/yksinhuoltaja 470
- Avo-, avopuoliso kumpikin tai muu 18 v. täyttänyt 394
- Ensimmäinen ja toinen lapsi 299
- Kolmas jne. lapset kukin 278
- 17 v. kotona asuva lapsi 331

Yllä olevat euromäärät on tarkoitettu kattamaan harrastus- ja vapaa-ajan menot, vaatteet, puhelinlaskun, päivälehdet, paikallisliikenteen menot ja televisiomaksun. Lisäksi euromäärät kattavat myös vähäiset terveydenhoitomenot, kodin ruoka- ja hygieniamenot ja muut kodin jokapäiväiset kulutusmenot. (Takuu-Säätiö 2008, 20 - 21.)

Hakijalla on liian vähän maksuvaraa, mitä tehdä?

Hakijan kannattaa vielä selvittää voiko velkamäärää alentaa tai voiko maksuvara parantua lähiaikoina tai jonkin tietyn ajan kuluttua. Jos näyttää siltä, että maksuvara ei riitä takauksen enimmäiskeston aikana tarvittavan suuruisen järjestelylainan maksamiseen. Maksuvaraa parantavat monet tekijät esimerkiksi muutto edullisempaan asuntoon, työllistyminen, lasten kotoa poismuutto ja elatusapu maksun tai päivähoitomaksujen päättyminen. Maksuvaraa parantavat myös työttömyyspäivärahalta eläkkeelle siirtyminen, sairausmenojen alentaminen ja paremmin palkattu työ.

Lisäksi kaikki sosiaalietuudet on tarkistettava, kuten hoitotuet tai asumistuki on haettu ja, että kohdallaan on myös ennakonpidätysprosentti. Jos tiedossa ei ole maksuvaraansa parannusta, kannattaa velkamäärän mahdollista pienentämistä selvittää. Ensin tulisi kokeilla myydä omaisuuttaan, jos sitä mahdollisesti on, tai ainakin vaihtaa omaisuus edullisempaan. Esimerkiksi tällaista omaisuutta voi olla perintöosuus, viimesijassa omistusasunto, mökki tai auto, joka työn kannalta ei ole välttämätön.

Velkojen osittaisesta anteeksi antamisesta voi neuvotella velkojien kanssa, mikäli ei ole rahaksi muutettavaa omaisuutta ja/tai hakea avustuksia. Yksityishenkilön velkajärjestely on viimesijainen ratkaisukeino velkaongelmiin. Hakijan kannattaa selvittää velkajärjestelyn saamismahdollisuus, jos velkamäärää ei voida alentaa eikä maksuvaraa nyt tai lähitulevaisuudessa ole mahdollista lisätä. (Takuu-Säätiö 2008, 6.)

4.3.2 Takausajasta poikkeaminen

Tietyissä tilanteissa Takuu-Säätiö voi poiketa kahdeksan vuoden pääsääntönä olevasta enimmäistakausajasta. Jos hakijalla on tai on ollut jokin riippuvuusongelma kuten osto-, peli- tai päihderiippuvuus, pitkäaikainen psyykinen tai fyysinen sairaus tai mahdollinen laitosto-

avohoito. Hakijalla on voinut myös olla pitkään jatkunut velkaongelma, kriisikierre tai jokin pitkäaikainen vaikea elämäntilanne. Vaikea elämäntilanne voi esimerkiksi olla työttömyys, läheisen kuolema, sairaus tai muu sellainen tilanne.

Lisäksi hakijalla on voinut olla rikosperusteisia velkoja, (esimerkiksi sakkoja tai korvauksia) ja/tai avo- tai suljetussa laitoksessa mahdollinen vankeusrangaistus tai hakija on vain iäkäs. Tällaisissa tapauksissa lainan takaisinmaksuaika voidaan rajoittaa enintään viiteen vuoteen. Takausta haettaessa ilmoitetaan hakijan kaikki velat. Näitä velkoja ovat järjestelyn ohessa hoidettavaksi jäävät velat, vanhentuvat velat, järjestelylainalla poismaksettavaksi tulevat sekä myös sellaiset takausvastuut, joita päävelallinen hoitaa nyt ja jatkossa. Pääsääntönä on, että hakijan kaikki vakuudettomat velat yhdistetään järjestelylainalla.

Järjestelylainaan ei koskaan yhdistetä asuntolainoja, eikä tavallisesti myöskään autolainoja ja valtion takaamia opintolainoja. Nämä kyseen omaiset lainat jäävät hoidettaviksi järjestelylainan ohessa ja maksuvarasta varataan tarvittava euromäärä niiden hoitamiseen. Vakuudettomia järjestelylainalla poismaksettavia velkoja voivat olla verovelat, yksityishenkilövelat ja ”vi-pit”, rauenneen velkajärjestelyn maksuohjelman velat ja elatusapuvelat. Vakuudettomia velkoja ovat myös päättyneen yritystoiminnan velat, kulutusluotot kuten pankkilainat ja luottokorttivelat, vahingonkorvaukset ja osamaksuvelat kuten verkko-, koti- ja postimyyntivelat.

Lisäksi työnantajalle tai henkilöstökassalle olevat velat, vuokravelat ja muut erääntyneet laskut ja takausvastuut jotka päävelallinen on jättänyt hoitamatta, kuuluvat vakuudettomien velkojen piiriin. Toiminnassa olevan yrityksen velkojen poismaksuun ei voi käyttää järjestelylainaa, koska se on tarkoitettu vain yksityishenkilöiden velkaongelmien ratkaisemiseen. Yrittäjä voi olla takauksen saaja, mutta velkojen tulee olla hänen yksityistaloutensa velkoja. Esimerkiksi velkoja jotka ovat jääneet päättyneestä yritystoiminnasta henkilökohtaiselle vastuulle.

Jos yrittäjä on hakija, tulee hänen yritystoiminnan olla kannattavaa ja vakiintunutta. Voimassa olevan lakisääteisen yksityishenkilön velkajärjestelyn maksuohjelmassa määrättyä koko maksuvelvollisuutta, eli maksuohjelmakertymää eikä maksuohjelman lisätilityksiä tai rästiintyneitä eriä, ei myöskään voida maksaa järjestelylainalla. Sellaiselle hakijalle, jonka yksityishenkilön velkajärjestely on rauennut, voidaan takaus sen sijaan myöntää. Edellytyksenä kuitenkin on, että hakija on vähintään vuoden verran ennen järjestelylainan nostamista hoitanut velkojaan maksuvaransa suuruisella summalla. (Takuu-Säätiö 2008, 7 - 9.)

Muita järjestelykeinoja

Velalliset, joilla ei ole käytettävissään muita kohtuullisia keinoja maksuongelmistaan selviytymiseksi ja velkojensa järjestelemiseksi, on takaus tarkoitettu heitä auttamaan. Jos hakemuksen perusteella arvioidaan, että hakijalla on perusturvaan kuulumatonta myytävää omaisuutta tai vakuudeksi kelpaavaa omaisuutta tai hakija pystyy kohtuullisessa ajassa selviytymään velkojen maksusta kun hän maksaa niitä sillä euromäärällä, joka on hänen maksuvaransa mukainen, voidaan hakemus hylätä.

Ennen kuin henkilö hakee takausta, olisi syytä vielä selvittää se voidaanko selviytyä maksu- vaikeuksista toisilla tavoin. Tämä toinen tapa on maksuohjelman muuttamisesta neuvottelemine suoraan velkojien kanssa. Jos velkoja on hoidettu aikaisemmin selvästi maksuvaraa pienemmällä summalla, lisätään velkojen hoitoon käytettyä euromäärää. Velkojen yhdistämistä varten otettavalle pankkilainalle käytetään omaa omaisuutta vakuutena. Lisäksi omaisuutta, joka ei kuulu perusturvaan (mökki, arvokas auto) myydään ja selvitetään milloin velat vanhentuvat.

Takuu-Säätiön takausta ei myönnetä sellaisissa tapauksissa joissa nykyisten velkojen hoitoon hakijan maksuvara riittää, mutta hakija haluaisi säätiön takaaman järjestelylainan, koska yhtä lainaa on helpompi hoitaa kuin useampaa yhtä aikaa. Tai hakija haluaisi järjestelylainan sen edullisen koron vuoksi. Hakijalla voi olla myös veloilleen jo riittävät vakuudet, kuten ulkopuolisen pantinantajan tai asunnon omistajan antama asunto- tai kiinteistöosakepantti tai jäsenluottovakuutus. Lisäksi hakijalla voi olla valtion takaus opintolainalle tai maksuohjelma voimassa tai hän on saanut yksityishenkilön velkajärjestelyn aloituspäätöksen.

Myös sellaisessa tapauksessa jossa hakijan velat on jo aiemmin järjestelty, mutta hän on uudelleen velkaantunut järjestelyn päättymisen jälkeen tai sen aikana, saatetaan takaus hylätä. Velkaantuneelle ihmiselle voidaan myöntää takaus uudelleen vain, jos velkaantumisen syynä on jokin sellainen ennalta arvaamaton syy, johon hakija ei ole voinut millään tavoin varautua. Esimerkiksi sellainen syy voi olla työttömyys, sairaus tai muu elämänkriisi. (Takuu-Säätiö 2008, 10 - 11.)

Kun velat maksetaan pois uudella Takuu-Säätiön takaamalla lainalla, poismaksettavissa veloissa olevat pantinantajat, kanssavelalliset tai takaajat eivät vapaudu vastuustaan. Pantinantajilta edellytetään omaisuutensa jälkipanttausta Takuu-Säätiölle. Lisäksi takaajien ja kanssave-

lallisten on annettava niin sanottu vastasitoumuksen takaus, eli poismaksettavan vastuunsa suuruinen takaus. Panttaus- tai takausaika saattaa pidentyä alkuperäisestä, mutta vastuun määrä ei suurene aiemmasta, koska koko järjestelylainan maksuohjelman ajan säilyy vastuu pantinantajilla tai takaajilla. Kun järjestelylainaa lyhennetään, pienenee samassa suhteessa panttaus- tai takausvastuu. Osavakuudeksi otetaan uuteen lainaan tai jälki pantataan Säätiölle asiakkaan merkittävä omaisuus, jota ei myydä velkojen järjestelyn yhteydessä.

Merkittävää omaisuutta esimerkiksi on asunto-osake tai kiinteistö. Järjestelylainan osavakuudeksi tulee esimerkiksi asunto-osake, jossa on vapaata vakuusarvoa ja sille osalle luottoa mitä osake ei riitä kattamaan, antaa Säätiö takauksen. Ensisijaisesti pienenee Säätiön takausvastuu. Jos auto- tai muu ajoneuvolaina maksetaan järjestelylainalla, niin luoton noston yhteydessä ajoneuvo rekisteröidään Säätiön nimiin. Kuitenkin vain silloin kun ajoneuvon hinta ylittää 12 000 €. Ajoneuvon haltijaksi jää asiakas. Ajoneuvo rekisteröidään uudelleen asiakkaan nimiin asiakkaan erillisestä omasta pyynnöstä, kun hän on hakemuksessa ilmoitetun ajoneuvon verran lyhentänyt järjestelylainaa. (Takuu-Säätiö 2008, 12 - 13.)

4.3.3 Takauksen hakemisen vaiheet

Hakijan kokonaistilanne kartoitetaan tulo-, meno- ja velkatositteiden perusteella henkilökohtaisella käynnillä talous- ja velkaneuvojan luona. Lisäksi selvitetään taloudellisen tilanteen ratkaisemiseksi erilaiset vaihtoehdot. Neuvoja avustaa ja opastaa hakemuksen laatimisessa, jos päädytään takauksen hakemiseen. Kun hakemus on vastaanotettu, Takuu-Säätiö lähettää saapumiskirjeen hakijalle. Samalla takauksen käsittelyajalle lähetetään ohjeet. Jos hakemuksessa ilmenee vajavaisuutta, niin käsittelijä ottaa yhteyttä puhelimitse ja/tai lähettää kirjallisen täydennyspyynnön hakijalle.

Lisäksi talous- ja velkaneuvolle tai muulle avustajalle lähetetään tiedoksi täydennyspyyntö, jotta hän voisi avustaa tarvittavien lisäselvitysten toimittamisessa. Hakijalle ja avustajalle postitetaan päätös. Jos päätös on myönteinen, sen liitteenä on luoton nostamiseksi toimintaohje. Jos päätös on hylkäävä, ilmenee siinä perustelu. Jos päätös on tehty virheellisten tietojen perusteella, hakemuksesta voi valittaa. Jos hylkäävän päätöksen perusteena olleet seikat muuttuvat siten, että takauksen saamiselle syntyy edellytyksiä, voi takausta hakea uudelleen myöhemmin. (Takuu-Säätiö 2008, 16.)

5 YKSITYISHENKILÖN VELKAJÄRJESTELY

Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä (VJL 57/93) tuli voimaan 8.2.1993. Lain tarkoituksena on antaa mahdollisuus yksityishenkilöille, jotka ovat maksukyvyttömiä, veloista selviytymiseen. Ja korjata heidän taloudellinen tilanteensa samalla kun velallisen olosuhteisiin nähden velkojat saavat saatavistaan mahdollisimman suuren osan. Velkajärjestely (kuvio 3.) on menettely, joka käynnistyy velallisen hakemuksella (liite 4) ja jossa järjestetään samalla kertaa maksukyvyttömän luonnollisen henkilön kaikki velkasuhteet, jotka ovat syntyneet ennen velkajärjestelyn alkamista maksu- ja perintäkiellon turvin. Maksu- ja perintäkielto on menettelyn aikana voimassa oleva.

Velkajärjestelyssä velalliselle vahvistetaan määräaikainen maksuohjelma, joka vastaa hänen todellista maksukykyään. Maksuohjelmassa velallisen saatavissa olevat tulot vähennettynä välttämättömillä elinkustannuksilla sekä omaisuus, joka on muuta kuin perusturvaan kuuluvaa käytetään velkojen maksamiseen sellaisin vaikutuksin, että velallinen vapautuu tavallisista veloista maksuohjelman toteuttamalla siltä osin kuin niille ei kerry suoritusta maksuohjelmalla. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 27 - 28.)

Yhdessä velkajärjestelyä voivat hakea kanssavelalliset, puoliset sekä velallinen ja takaaja. Luonnolliset henkilöt ovat ainoita joita VJL:n mukainen velkajärjestely voi koskea. Tämän lain ulkopuolelle jäävät yhtiöt ja muut yhteisöt. Mahdollisuus velkajärjestelyyn on erityisten rajoitusten alainen sellaisten luonnollisten henkilöiden osalta, jotka parhaillaan harjoittavat elinkeinotoimintaa. Rajoitukset perustuvat siihen, että elinkeinotoiminnan saneeraukseen ja yritystoimintaan liittyvien velkojen ja ongelmien selvittelyyn ei yksityishenkilön velkajärjestely sovellu. Velkajärjestelylaki on laadittu silmällä pitäen velallisen aikaisempaan, jo päättyneeseen elinkeinotoimintaan tai yksityistalouteen liittyvien velkojen järjestelyä.

Laki yrityksen saneerauksesta (47/93) on olemassa yrityksen velkojen järjestelyä ja toimivan yrityksen tervehdyttämistä varten. Yrityssaneerausmenettely käsittää velallisen kaikki velat, eli myös velallisen yksityistalouden velat yritystoimintaan liittyvien velkojen ohella, hänen harjoittaessa yritystoimintaa yksityisenä elinkeinon- tai ammatinharjoittajana. Välttämätön muttei sinänsä aina riittävä edellytys velkajärjestelylle on maksukyvyttömyys. Velkajärjestelyn tarpeella, velkaantumisen taustatekijöillä sekä maksukyvyttömyyden syillä on merkitystä. Sellaisessa vaiheessa, jossa väliaikaisen syyn vuoksi velallisen maksukyky on poikkeuksellisen al-

hainen, velkajärjestelyä ei toteuteta, koska velkojen etu sitä vaatii. Kaikki velat, jotka ovat syntyneet ennen velkajärjestelyn aloittamista tulevat velkajärjestelyn piiriin. Uudelleen voidaan järjestellä myös vakuusvelkoja. Eli sellaisia velkoja joista velallisen asettama vakuus on velkojalla. Vakuusvelkojen osalta velkajärjestelyn keinot ovat kuitenkin rajoitetummat kuin muiden, eli tavallisten velkojen osalta. Ajankohtaiseksi voi tulla vakuusvelan ehtojen muuttaminen silloin, kun omaisuus joka on vakuutena, on sellaista jota ei ole pakko muuttaa rahaksi velkajärjestelyssä. Maksu- ja perintäkielto, joka koskee velkoja jotka kuuluvat velkajärjestelyn piiriin, on voimassa velkajärjestelymenettelyn aikana.

Siksi ajaksi jonka maksuohjelman laatiminen, käsittely ja vahvistaminen vaativat, perintä ja velkojen maksu toisin sanoen "jäädytetään". Velallisen ansaintakyky, eli siltä osin saatavissa olevat tulot kuin ne eivät mene välttämättömiin elinkustannuksiin, sekä velallisen varallisuus lukuun ottamatta sitä omaisuutta joka kuuluu perusturvaan, käytetään hyväksi velkojen maksamiseksi velkajärjestelyssä. Perustoimeentulo turvataan siis velalliselle, mutta velkoihin on käytettävä täysimääräisesti sen tason ylittävät tulot ja varat. Kuitenkin velallinen saa osan itselleen niistä lisätuloista, jotka hän on hankkinut maksuohjelman aikana.

Velallisen maksuvaraksi sanotaan sitä rahamäärää, joka jää käytettäväksi velkojen maksamiseen velallisen tuloista kuukautta kohti. Velkajärjestelyssä on mahdollista poistaa maksuvelvollisuus kokonaan, jos velallisella ei ole varallisuutta jota voisi muuttaa rahaksi. Ja myös silloin jos hänellä on pysyvästi niin pienet tulot, ettei lainkaan jää maksuvaraa. Kun velallisen ja hänen perheensä asunto on velan vakuutena, on erityisen tärkeää silloin, että käytännössä on mahdollisuus ulottaa velkajärjestely myös vakuusvelkaan. Sekä keskeinen, että hankala kysymys on se, voiko velallinen säilyttää omistusasunnon velkajärjestelyssä vai joudutaanko se muuttamaan rahaksi.

Mahdollisuus omistusasunnon säilyttämiseen riippuu VJL:n mukaan ensinnäkin siitä, pystyykö velallinen lain sallimin helpotuksin maksamaan vakuusvelan, joka asuntoa rasittaa. Ja toiseksi siitä pystyykö velallinen lain mukaisen vähimmäismäärän maksamaan tavallisia velkojaan, jos asunto säilyy. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 29 - 30.) Velkajärjestelyn ydinkysymyksiä on maksuohjelman kesto. Velan ehtojen mukaista maksuaikaa voidaan tietyissä rajoissa pidentää maksuohjelmassa vakuusvelkojen osalta. Tällöin riippuu maksuvelvollisuuden kesto siitä kuinka paljon on jäljellä velan alkuperäistä luottoaika. Velkajärjestelylaissa ei ole, eikä voisikaan olla vakuusvelan maksuajasta kiinteitä sääntöjä. Tilanne on toinen tavallisten velkojen osalta. Siinä velkajärjestelyn keskeisimpiä ratkaisuja on maksuohjelman kesto, sillä ohjel-

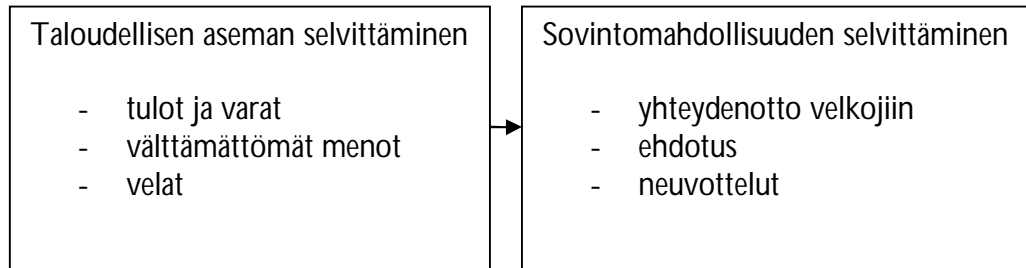
man keston mukaan määräytyy se missä määrin tulevat maksetuiksi tavalliset velat velkajärjestelyssä. Yhtäältä velallisen maksuvaran suuruudesta ja toisaalta maksuohjelman kestosta nimittäin riippuu tavallisille veloille tuleva kertymä. Väistämättä perustoimeentulon vaatimiin menoihin ja velallisen todellisiin tuloihin on maksuvaran suuruus sidoksissa. Tietenkin josain määrin harkinnanvaraista on näistä perustoimeentulon tason määrääminen. Periaatteessa vapaasti valittavissa on sitä vastoin maksuohjelman kesto.

Yksi keskeisimpiä ratkaisuja velkajärjestelylakia säädettäessä on ollut maksuohjelman keston määrittely, koska asian merkitys on sekä tavallisten velkojen, että velallisen kannalta olennaisen tärkeä. Pitkäkestoisia maksuohjelmia puoltasivat velkojen edut, mutta välttämätöntä toisaalta on, ettei velalliselle kohtuuttoman raskaaksi muodostu maksuohjelman noudattaminen. Tässä ottaen huomioon sen, että ohjelman ajan on velallisen jakettava varsin niukasti elää. Velkajärjestelylain mukaan pääsääntönä on, että tavallisten velkojen osalta maksuohjelman kestoksi määrätään viisi vuotta. Lyhyempikin aika voi tulla tietyin perustein kysymykseen. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 31.) Tavallisten velkojen osalta maksuohjelman kesto ei kuitenkaan saa ylittää kymmentä vuotta (VJL, 30 §).

Velkajärjestelyssä perustavanlaatuinen piirre on se, että velallinen vapautuu veloistaan lopullisesti maksuohjelmansa toteuttamalla. Mikäli tavallisille veloille ei kerry täyttä suoritusta, joko maksuohjelman keston aikana tai pidempänä aikana joka tarvitaan ohjelman toteuttamiseen, jää loppuosa luottotappioksi asianomaisten velkojen vahingoksi. Ohjelman raukeaminen voi olla seurauksena silloin, jos velallinen laiminlyö maksuohjelman noudattamisen jolloin velkojen saatavat palautuvat entiselleen.

Velallinen voi velkajärjestelyn kautta "kuntoutua" taloudellisesti niin, että hän voi ilman aiemmista veloista aiheutuvia rasitteita jatkaa elämäänsä toteutettuaan maksuohjelman. Näin ollen velallinen siis saa uuden tilaisuuden. Pääsääntönä toisaalta on, että enintään kerran elämässään velallinen voi saada velkajärjestelyn. Jos ohjelman voimassa ollessa velallisen taloudellinen asema olennaisesti muuttuu tavalla, jota ei ole ennakoitu ohjelmassa, maksuohjelmaa voidaan muuttaa sen vahvistamisen jälkeen. Yhtä hyvin velkojen kuin velallisenkin eduksi on mahdollinen muutos. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 32 - 33.)

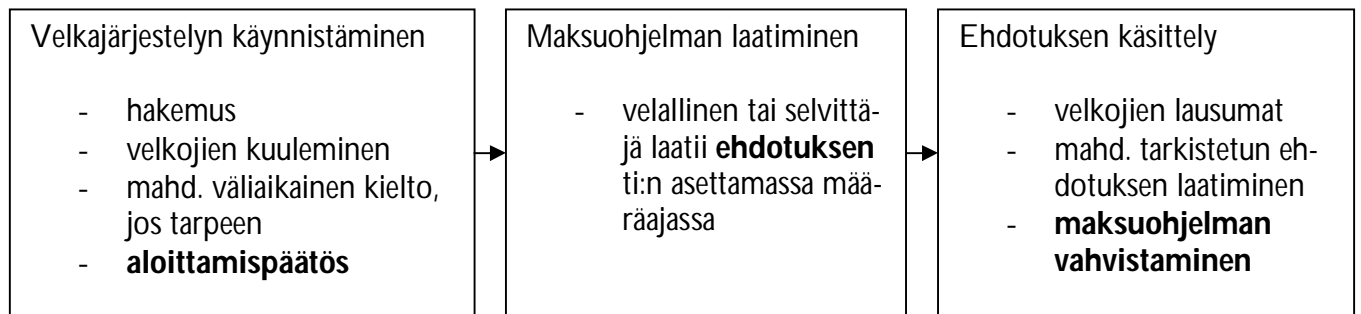
TUOMIOISTUIMEN ULKOPUOLELLA

Jollei sovintoratkaisua synny

VELKAJÄRJESTELY TUOMIOISTUIMESSA

Kuvio 3. Velkajärjestelyn eteneminen pääpiirteissään. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 34.)

5.1 Esteet ja edellytykset velkajärjestelylle

Yksityishenkilölle eli luonnolliselle henkilölle, jolla on Suomessa kotipaikka, voidaan myöntää velkajärjestely. Tässä kotipaikalla tarkoitetaan sitä, että henkilöllä on Suomessa varsinainen asuntonsa ja kotinsa, eli hän asuu täällä. Myös Suomessa asuvalle ulkomaalaiselle voidaan myöntää velkajärjestely, koska velallisen kansalaisuudella ei ole merkitystä. Henkilön kotipaikaksi Suomea ei riitä tekemään se, jos hän jonkin aikaa oleskelee Suomessa. Toisaalta se, että velallisen koti on Suomessa, mutta hän kuitenkin työskentelee osan vuodesta ulkomailla, ei ole esteenä velkajärjestelyn myöntämiselle.

Maksuohjelmaa ei voida velalliselle kuitenkaan vahvistaa, jos hän haettuaan velkajärjestelyä muuttaa pysyvästi ulkomaille ennen maksuohjelman vahvistamista. Sillä, onko velallinen täysi- vai vajaavaltainen ei ole merkitystä velkajärjestelyn myöntämisen kannalta. Velkajärjestely on tarkoitettu korjaamaan velallisen yksityistalous. Velkajärjestelyn myöntämistä ei estä elinkeinotoiminnan harjoittaminen niissä tapauksissa, joissa nimenomaan velallisen yksityistalouteen liittyvät hänen taloudelliset ongelmat. Velkajärjestelyn edellytyksenä on, että velallisen elinkeinon harjoittaminen on järkevä tulolähde ja kannattavaa toimintaa velalliselle. Tai sitten velat, jotka liittyvät elinkeinotoimintaan, on vähän. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 35 - 36.)

Velallisen maksukyvyttömyys on yleinen edellytys velkajärjestelylle. Lisäksi edellytetään, että olosuhteiden epäedullisen muutoksen vuoksi velallisen maksukyvyn heikentyminen on pääasiallisena syynä maksukyvyttömyyteen. Tai velallisella on muuten painavat perusteet velkajärjestelyyn, ottaen huomioon vallitseva epäsuhte velallisen maksukyvyn ja velkojen määrän välillä. Vain silloin, jos velallinen ei kohtuudella kykene maksukykyään parantamaan selviytyäkseen veloistaan, tulee velkajärjestely kysymykseen. Jos velallinen ei maksaisi tavallisia velkojaan vähäisenä pidettävää määrää enempää tai jos väliaikainen syy vaikuttaa hänen maksukykyyn niin, että hänellä ei ole lainkaan maksuvaraa, voi velkajärjestely estyä.

Velkajärjestely voidaan myöntää velalliselle vasta, kun ei ole enää väliaikaista syytä tai tilanne jota on pidetty aikaisemmin väliaikaisena, on muuttunut pitkäaikaiseksi tai pysyväksi. Maksukyvyttömyys tarkoittaa sitä, että velallinen on kykenemätön maksamaan velkojaan niiden erääntyessä muutoin kuin tilapäisesti. Kaikki velallisen maksukykyyn vaikuttavat seikat on otettava huomioon arvioitaessa velallisen maksukyvyttömyyttä. Nämä seikat ovat velallisen välttämättömät elinkustannukset ja elatusvelvollisuudesta aiheutuvat menot, varallisuus, tulot ja velallisen mahdollisuus hankkia tuloja sekä muut seikat, jotka vaikuttavat hänen taloudelli-

seen asemaansa. Maksukyvyttömyyttä arvioitaessa merkitystä ei ole vain varoilla jotka ovat arviointihetkellä käytettävissä, vaan myös varoilla jotka ovat saatavissa. Kun arvioidaan maksukyvyttömyyttä, kiinnitetään huomiota velallisen kykyyn jo erääntyneiden velkojensa maksamiseen. Ja myös siihen kykeneekö velallinen myöhemmin erääntyvät velkansa maksamaan. Sen sijaan epävarmoilla, tulevaisuudessa mahdollisesti tapahtuvilla muutoksilla ei ole merkitystä arvioitaessa maksukyvyttömyyttä. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 37 - 38.)

Velallinen voi omaisuuden rahaksi muuttamisesta saamallaan varoilla maksaa velkansa, jos varat jotka ei kuulu velallisen perusturvaan, ovat vähintään yhtä suuret kuin hänen velkansa. Ja suhteellisen lyhyessä ajassa on varallisuus muutettavissa rahaksi. Tällöin velallinen ei ole maksukyvytön. Toisin on silloin, jos omaisuuden realisointi kestää kauan. Tällöin tulee kysymykseen velkajärjestely. Arvioitaessa velallisen maksukyvyttömyyttä on huomiota kiinnitettävä paitsi varallisuuteen joka ei kuulu velallisen perusturvaan myös siihen, missä määrin velallinen kykenee parantamaan maksukykyään muilla toimin kohtuudella.

Menojen karsiminen tai tulojen hankkiminen voi liittyä maksukyvyyn parantamiseen. Velkajärjestelyä ei voida myöntää, jos velallinen kykenee näillä keinoin veloistaan selviytymään. Yleensä voidaan työkykyiseltä velalliselta edellyttää, että hän tekee kokoaikatyötä, jos sitä on saatavilla. Menojen karsiminen ajankohtaistuu, jollei tulojen lisääminen ole mahdollista. Maksukykyään velallinen voikin kyetä parantamaan alentamalla menojaan, jotka aiheutuvat asumis- tai muista elinkustannuksista. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 40 - 41.) Vaikka velallinen täyttää velkajärjestelyn edellytykset jotka koskevat taloudellista asemaa, ei velkajärjestely välttämättä tule kysymykseen. Velkaantumisen syillä ja muilla velallista koskevilla seikoilla on myös merkitystä velkajärjestelyssä.

Jos velallinen on velkaantunut tai käyttäytynyt velallisena moitittavasti sillä tavoin, että jokin velkajärjestelyn este täytyy hänen kohdallaan, voidaan velkajärjestely evätä. Säännöksillä jotka koskevat esteitä on haluttu vaikuttaa siihen, että yleistä yhteiskunta- ja maksumoraalia ei heikennetä mahdollisuudella velkajärjestelyyn. Esteestä huolimatta velkajärjestely voidaan kuitenkin myöntää, jos siihen on erityisiä vastasyitä. Esteperusteet jotka on laissa lueteltu, eivät siis ole ehdottomia, vaan tuomioistuimella on harkintavalta niiden soveltamisessa. Maksuohjelman raukeaminen voi olla seurausta siitä, jos maksuohjelman vahvistamisen jälkeen ilmenee este velkajärjestelylle. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 64 - 65.)

5.1.1 Muutos velallisen olosuhteisiin

Velalliselle joka on maksukyvytön, voidaan velkajärjestely myöntää, jos pääasiallisena syynä maksukyvyttömyyteen on velallisen maksukyvyn heikentyminen työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden tai muun olosuhteiden muutoksen takia, pääasiallisesti ilman velallisen omaa syytä. Tai velallisella on muuten painavat perusteet velkajärjestelyyn, huomioon ottaen velallisen maksukyvyn suhteessa velkojen ja niihin liittyvien velvoitteiden määrään. Eikä velallinen kykene parantamaan kohtuudella maksukykyään voidakseen selviytyä veloista aiheutuvista menoista. (VJL, 9 §.)

Velkajärjestely voi myös estyä väliaikaisesta syystä. Velkajärjestelyä ei voida myöntää, jos velallisella ei ole maksuvaraa väliaikaisena pidettävästä syystä. Tai sellaisen syyn vuoksi velallinen ei kykene maksamaan maksuvarallaan vähäisenä pidettävää määrää enempää tavallisia velkojaan. Erityisesti velallisen ansaintamahdollisuudet on otettava huomioon maksuvaran määrää ja syyn väliaikaisuutta arvioitaessa. (VJL, 9 a §.)

Maksukyvyttömyyden ja velkajärjestelyn edellytysten täyttymisen voivat aiheuttaa, joko yksin tai yhdessä muiden muutosten kanssa myös muut kuin edellä mainitut, erikseen laissa luetellut olosuhteiden muutokset. Muuna syynä voivat velallisen maksukyvyn heikentymiseen olla esimerkiksi tapahtuneet muutokset velallisen työ- tai asumistilanteessa tai perhesuhteissa, joiden seurauksena velallisen tulot ovat vähentyneet tai menot lisääntyneet. Esimerkiksi avioero voi olla, jonka vuoksi yksi talous hajoaa kahdeksi, perhesuhteeseen liittyvä velallisen maksukykyä heikentävä ja hänen menoja lisäävä olosuhteiden muutos.

Läheisen henkilön eli velallisen puolison taikka muun yhteisessä taloudessa velallisen kanssa asuvan henkilön työttömyys tai sairaus, voivat velallisen maksukykyä heikentää, jos velallisen vuoksi joutuu yhteisen talouden menoista vastamaan suuremmasta osuudesta kuin aikaisemmin. Esimerkiksi jos toisen puolison maksukyky heikkenee tilanteessa, jossa puoliset ovat ostaneet asunnon yhdessä ja sitä varten ottaneet yhdessä velkaa, saattaa se aiheuttaa sen että puoliset eivät selviydy koko velasta yhdessä, vaikka omasta osuudestaan velasta toinen puolisoista kykenisikin suoriutumaan. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 46.)

5.1.2 Velkajärjestelylle painavat perusteet

Jos on painavat perusteet velkajärjestelyyn ottaen huomioon suhteessa velallisen maksukyky velkojen ja niihin liittyvien muiden velvoitteiden määrään ja jos velallinen on maksukyvytön, voidaan velkajärjestely myös myöntää. Kysymyksessä olevalla perusteella harkittaessa velkajärjestelyn myöntämistä ei ole ratkaisevaa merkitystä sillä johtuuko maksukyvyttömyys tapahtuneista muutoksista velallisen olosuhteissa tai maksukyvyttömyyden syillä.

Merkitystä on velallisen maksukyvyyn ja velkojen määrän välisellä epäsuhteella. Yleensä aina velkajärjestelyyn on painavia perusteita silloin, kun velallisen velkojen ja maksukyvyyn välillä vallitsee epäsuhde. Eli ilman velkajärjestelyä velallisella ei ole tosiasiasa mitään mahdollisuuksia velkamäärästään selviytyä. Tällainen tilanne on silloin kun velallinen ei kykene lyhentämään velan pääomaa, vaikka hän käyttää koko maksuvaransa velkojen maksamiseen.

Hänen suorituksensa menevät siihen, että hän maksaa luottokustannuksia. Velkajärjestelyyn painavat perusteet voivat olla silloinkin käsillä, kun velallinen pystyy osaksi velan lyhennyksiäkin suorittamaan tuloillaan, mutta kokonaan velan maksaminen kestäisi vuosikautia. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 47 - 48.) Vaihtoehtoisia edellytyksiä velkajärjestelylle ovat painavat perusteet tai olosuhteiden muutos maksukyvyttömyyden syynä. Mahdollista on tietenkin se, että velallinen täyttää niistä molemmat, vaikka se ei toisaalta ole välttämätöntä, että velallinen on jommankumman tunnusmerkistön piirin selkeästi sijoitettavissa. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 52.)

5.2 Järjestelyn hakeminen ja alkaminen

Ennen velkajärjestelyn hakemista on velallisen taloudellisen tilanteensa korjaamiseksi selvittävä mahdollisuudet tehdä sovintoratkaisu velkojen kanssa. Velkajärjestelyn epääminen on sovintomahdollisuuksien selvittämättä jättämisen uhkana. Velalliselle joka selvittämättä ensin sovinnon mahdollisuutta hakee velkajärjestelyä, voidaan kuitenkin myöntää velkajärjestely, jos siihen on erityisiä syitä. Yhdessä velkajärjestelyä voivat hakea velallinen ja takaaja, aviopuolisot sekä yhteisvastuulliset kanssavelalliset. Velkajärjestelyn sisältöön vaikuttaa kysymyksessä olevissa tapauksissa kahden tai useamman henkilön maksukyky tai maksuvelvollisuus.

Kunkin hakijan on tehtävä erillinen hakemus, silloinkin kun velalliset hakevat yhdessä velkajärjestelyä. Se kenen/keiden kanssa hakemus on yhteinen, on merkittävä hakemukseen. Käytännössä yhteinen hakemus merkitsee yleensä sitä, että yhdessä valmistellaan hakemukset ja usein myös sitä, että velkojien kanssa sovintoneuvottelut käydään yhdessä. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 106 - 108.) Velkajärjestelyn aloittamisesta on tuomioistuimen tehtävä päätös, jos velallisen taloudellista asemaa koskevat edellytykset täyttyvät esitetyn selvityksen mukaan.

Eli velallinen on sovintoratkaisuun selvittänyt mahdollisuutensa eikä ole estettä velkajärjestelylle. Selvityksen perusteella tehdään aloittamispäätös velkajärjestelystä. Selvitykseen kuuluvat velallisen hakemus ja siihen liitetyt velkojien lausumat, asiakirjat ja tuomioistuimen lausumien vuoksi tai muu selvitys, jonka velallinen on omasta aloitteestaan hankkinut.. Se mitä nämä selvitykseen kuuluvat seikat sisältävät, tehdään päätös asiasta. Asian jatkokäsittelyyn liittyvät määräpäivät on sisällytettävä velkajärjestelyn aloittamispäätökseen. Se onko hakemukseen liitetty maksuohjelmaehdotus vai määrätäkö se laadittavaksi vasta selvittäjän toimesta, määrää päätöksen sisällön. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 135 - 136.)

5.3 Oikeusvaikutukset velkajärjestelyn alkaessa

Tuomioistuimen antama päätös velkajärjestelyn aloittamisesta keskeyttää ja estää sellaiset toimet, jotka perustuvat velkajärjestelyn piiriin kuuluviin velkoihin. Nämä toimet ovat sellaisia, joilla olisi vaikutusta velallisen taloudelliseen asemaan tai joilla velkajärjestelyn kannalta olisi muuten merkitystä. Tietyin poikkeuksin päätös aikaansaa kiellon, joka koskee velkajärjestelyn piiriin kuuluvien velkojen ulosmittaus-, maksu-, perintä- ja muuta täytäntöönpanoa.

Kieltojen tarkoituksena on maksuohjelmaehdotuksen valmistelemista varten turvata velalliselle rauhoitusaika. Velkajärjestelyn aloittaminen keskeyttää velkajärjestelyn piiriin kuuluville veloille viivästyskoron kertymisen. Samalla muunlaisten maksuviivästysten seuraamusten, jotka suuruudeltaan ovat viivästyksen keston sidottuja, kertyminen keskeytyy.

Tällaisia muun muassa ovat seuraamukset, jotka liittyvät veron maksun laiminlyöntiin. Eli veronlisäys, veron viivästyskorko tai korko, joka vastaa viivästyskorkoa ja jäämämaksu. Velkajärjestelyn alkaminen ei keskeytä velan ehtojen mukaisen juoksevan koron kertymistä. Juokseva korko on korko, joka peritään erääntymistä edeltävältä ajalta. Juokseva korko, joka velkajärjestelyn alkamisen ja maksuohjelman vahvistamisen väliseltä ajalta kertyy tavallisille

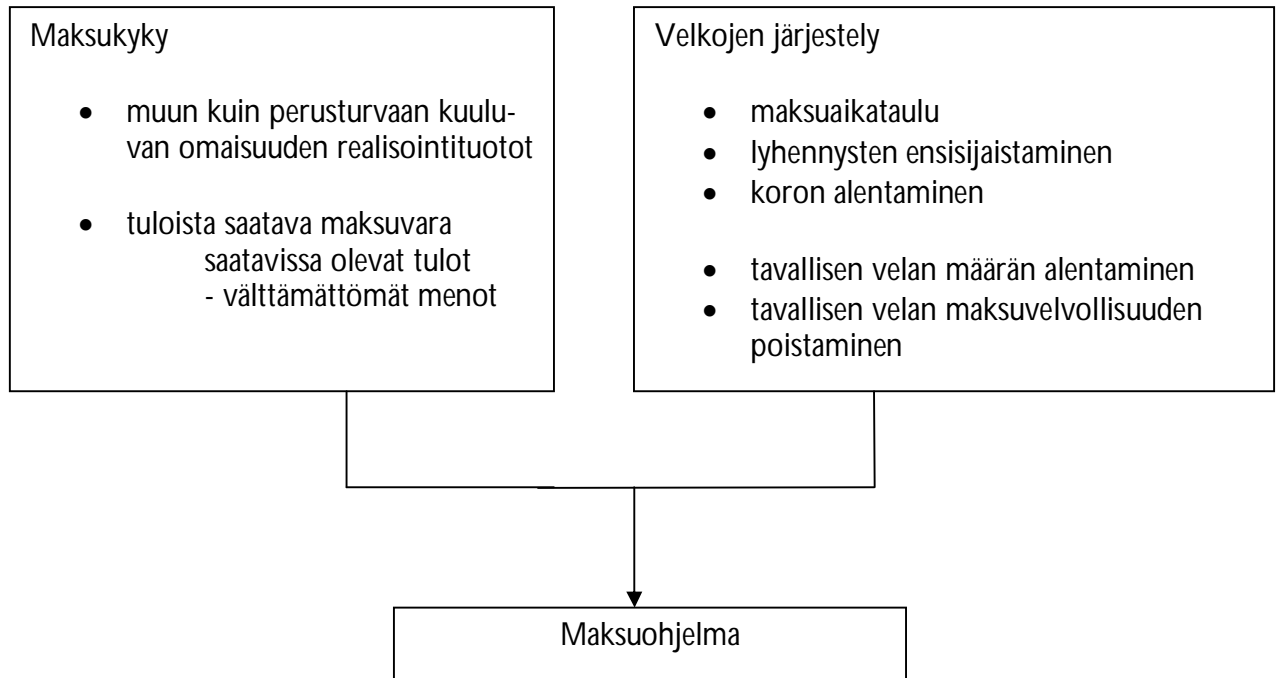
veloille, on kuitenkin viimesijaista velkaa maksuohjelmassa. Laissa säädetyin rajoituksin voidaan vakuusvelan korkoa alentaa. Tämä koskee myös velkajärjestelymenettelyn ajalta kertyvää korkoa. Vakuusvelalle velallinen saa maksaa juoksevan koron velkajärjestelyn alettua. Jos velallinen ei maksa korkoa, se otetaan huomioon vakuusvelkaosuuden määrässä. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 140 - 141.) Lisäksi velallinen ei saa maksaa velkajärjestelyn alettua velkaansa, joka kuuluu velkajärjestelyn piiriin eikä asettaa vakuutta siitä. Velallinen voi vakuusvelkojalle myös kiellon estämättä suorittaa maksun velan ehtojen mukaisista erääntyvistä koroista, jotka erääntyvät velkajärjestelyn alkamisen jälkeen ja muista luottokustannuksista. Maksu joka on suoritettu vastoin säädettyä kieltoa, on palautettava. (VJL, 12 §.)

5.4 Järjestelyn sisältö

Velkojen maksamiseen on velallisen käytettävä maksuohjelman kestoajalta saatavissa olevat tulonsa vähennettynä välttämättömillä elinkustannuksilla (kuvio 4.) ja toisaalta varallisuutensa, joka on muuta kuin perusturvaan kuuluvaa. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 159.) Kolme omaisuusryhmää luetaan perusturvaan velkajärjestelyssä, kun tässä vaiheessa omistusasunto jätetään huomiotta. Nämä kolme omaisuusryhmää ovat henkilökohtaiset tavarat, jotka vastaavat kohtuullista tarvetta, työvälineet ja niihin rinnastettavat muut esineet, joita toimeentulonsa turvaamiseen velallinen tarvitsee sekä kohtuullinen asuntoirto- ja huolto- ja kunnossapito- ja korjauksien tarve. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 183 - 184.)

Perusturvaan kuuluu omistusasunto sikäli, että velkojen maksamista varten ei asuntoa ole välttämättä muutettava rahaksi. Velkajärjestelyssä kuitenkin asunnon säilyttäminen on mahdollista vain tietyin edellytyksin. Edellytyksenä velallisen asunnon säilyttämiseen on ensin se, että velallisen on laista erikseen ilmenevin helpotuksin kyettävä asuntoa rasittavat vakuusvelat maksamaan. Ja lisäksi velallisen on toisaalta kyettävä laista niin ikään ilmenevä määrä maksamaan muita velkojaan. Vakuusvelkojen ja tavallisten velkojen erottelulla on juuri keskeinen merkitys velkajärjestelyssä.

Esinevakuusoikeudella turvatut velat, jotka kohdistuvat velallisen omaisuuteen vakuuden arvon kattamaan määrään saakka, ovat vakuusvelkoja. Tavallisia velkoja taasen ovat velat joita ei ole turvattu esinevakuudella, mukaan lukien pantti- ynnä muut sellaiset velat vakuuden arvon kattamattomalta osalta. Velallisen velkajärjestelyssä tavallisia velkoja ovat myös sellaiset velat, joista on sivullisen omaisuutta vakuutena.

Kuvio 4. velkajärjestelyn sisällön peruseriaatteet. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 159.)

Velkojen ehtoja muutetaan eri tavoin. Vakuusvelkojen osalta ensin selvitetään, kuinka paljon on mahdollista velan ehtoja muuttaa ja sen jälkeen katsotaan riittääkö sen mukaisiin velanhoidomenoihin velallisen maksukyky. Tavallisten velkojen osalta taasen ensin selvitetään mihin riittää maksuohjelman kestoajalta velallisen maksukyky ja sen mukaisesti muutetaan velkojen ehtoja. Velkojen yhdenvertainen kohtelu on peruseriaatteena velkojen keskinäisen aseman suhteen. Velan perusteesta riippumatta tavalliset velkojat ovat keskenään yhtäläisessä asemassa, eli maksuohjelman kestoajana kukin saa yhtä suuren suhteellisen osuuden saatavastaan. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 160 - 161.)

Velkajärjestelyssä voidaan sen piiriin kuuluvien velkojen osalta:

- Maksamatta olevan velan määrää alentaa
- Velan maksuaikataulua muuttaa
- Kokonaan poistaa velan maksuvelvollisuus

- Jäljellä olevaan luottoaikaan kohdistuvien luottokustannusten maksuvelvollisuutta alentaa
- Määrätä, että ensin on luettava velallisen maksusuoritukset velan pääoman ja vasta sen jälkeen luottokustannusten lyhennykseksi.

Velkajärjestely voi sisältää tätä tarkoitusta varten otettavalla uudella velalla velan maksamisen kokonaan tai osaksi kertasuorituksena. Lievintä keinoa velkojan kannalta, joka riittää velallisen taloudellisen tilanteen korjaamaan, on sovellettava velkaan. Velan maksuvelvollisuus voidaan poistaa kokonaan tai määrää alentaa vain, jos muuten ei voida toteuttaa velkajärjestelyä. (VJL, 25 §.)

5.5 Maksuohjelman ehdotuksen laatiminen

Velallinen tai selvittäjä laatii ehdotuksen maksuohjelmaksi. Siihen määräpäivään mennessä joka on päätettäessä velkajärjestelyn aloittamisesta asetettu, on ehdotus toimitettava tuomioistuimeen. Velallisen laatimasta ehdotuksesta jäljennöksen toimittaminen velkojille on tuomioistuimen tehtävä. Tätä ennen velallisen hakemuksesta ja aloittamispäätöksestä on toimitettu jäljennös velkojille. Velkojien on ehdotuksesta toimitettava kirjallinen lausumansa tuomioistuimelle velallisen aloittamispäätöksestä ilmenevään määräpäivään mennessä.

Selvittäjän on velallisen ja velkojien kanssa neuvoteltava ehdotukseen liittyvistä kysymyksistä. Selvittäjän laatimasta ehdotuksesta lausumat annetaan selvittäjälle, ei tuomioistuimelle. Asettamaansa määräpäivään mennessä voi selvittäjä pyytää lausumat uhalla, että lausumat ja väitteet voidaan jättää huomioon ottamatta jos ne ovat tulleet määräpäivän jälkeen. Kaikki ne seikat joita ehdotuksessa muutettavaksi vaatii velkoja tai velallinen, on esitettävä lausumassa.

Selvittäjän on liitettävä velallisen ja velkojien ehdotusta koskevista lausumista sekä niistä lausumista joita mahdollisesti velkojat ovat velallisen hakemuksesta esittäneet tiivistelmä maksuohjelmaehdotukseen. Se mitkä kysymykset ovat riitaisia ja miltä osin ehdotus on riidaton, ilmenee tiivistelmästä. Jos tuomioistuimelle ei ole saapunut määräpäivään mennessä velallisen ehdotus, voidaan asia jättää sillensä HakL:n 14.1 §:n nojalla. Jos taas ehdotusta määräajassa ei ole toimittanut selvittäjä, voi tuomioistuin asettaa selvittäjälle uhkasakon ja määrätä hänelle uuden määräpäivän. Velkajärjestelyn aloittamisen jälkeenkin voidaan selvittäjä määrää-

tä. Kun tuomioistuimeen on tullut velallisen ehdotus saattaa osoittautua, että ehdotus on selvästi VJL:n säännöksiä vastoin laadittu tai selvästi puutteellinen. Viran puolesta tuomioistuimella ei ole velvollisuutta ehdotusta tutkia, vaan ehdotus voidaan edelleen velkojille lähettää sellaisenaan. Kenenkään kannalta ei ole tarkoituksenmukaista lausumien pyytäminen puutteellisesta ehdotuksesta. Tuomioistuin voi VJL 58.1 §:n mukaan velalliselle tai selvittäjälle varata määräpäivään mennessä tilaisuuden laatia uuden ehdotuksen maksuohjelmaksi.

Yleensä VJL 58.1 § tulee vasta sovellettavaksi siinä vaiheessa kun havaitaan velkojien lausumien perusteella, että maksuohjelmaksi ei voida ehdotusta vahvistaa. Jos voidaan kuitenkin ilman lausumien hankkimistakin pitää ilmeisenä, että velkojat osa ainakin tulisivat ehdotuksessa olevien virheiden tai puutteiden takia ehdotuksen vahvistamista vastustamaan, voi tuomioistuin soveltaa VJL 58.1 §:ää omasta aloitteestaan ennen velkojilta lausuntojen pyytämistä. Jos velallisen ehdotus osoittaa, että hän ei itse kykene ilmeisestikään ehdotusta laatimaan voi selvittäjän määrääminen myös tulla ajankohtaiseksi. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 354 - 356.)

Sekä tuomioistuimille, että velkaneuvojille selvittäjän määrääminen tuo työn säästöä. Haittapuolena selvittäjän määräämisessä on se, että helposti asiakkaan taloudellisen tilanteen selvittäminen, pyrkiminen sovintoon ja oikein maksuvaran arvioiminen jäävät pinnallisemmaksi. Verrattuna sellaiseen tilanteeseen jossa jo alussa kokonaisvastuun ottaisivat järjestelystä ja siitä selviytymisestä velkaneuvoja ja asiakas yhdessä. Lisäksi maksuohjelman vahvistamiseen kuluva aikaa erillisen selvittäjän määrääminen pidentää. Tämä saattaa pitkittää velallisen ongelmien hoitamista ja pahentaa tilannetta. (Rissanen 2009, 48 - 49.)

5.6 Vahvistaminen ja muutoksenhaku maksuohjelmassa

Sisältö maksuohjelmassa on asia jossa on sallittua tehdä sovinto. Tuomioistuimen ulkopuolella velkojat ja velallinen voivat sopia uudelleenjärjestelyistä jotka liittyvät velkasuhteiden ehtoihin. Myös muun lain estämättä on julkisoikeudellisen saatavan haltijalla oikeus velkajärjestelyyn suostua samoin kuin vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn, joka vastaa VJL:n periaatteita. Maksuohjelma joka poikkeaa lain säännöksistä, voidaan vahvistaa, jollei lausumassaan velallinen tai velkoja ole perustellusti ja nimenomaisesti vedonnut seikkaan, jonka perusteella velkojan tai velallisen käsityksen mukaan ohjelmaehdotus ei vastaa lain säännöksiä.

Tuomioistuimen on tutkittava velkojan tai velkojien maksuohjelman vahvistamista vastustessa esitettyjen väitteiden pohjalta ehdotuksen lainmukaisuutta. Tuomioistuimen tutkimisvelvollisuuden laajuuden siis ratkaisee väitteiden sisältö perusteluineen. Tuomioistuimen tulee omasta aloitteestaan tutkia, että kaikki velat jotka kuuluvat velkajärjestelyn piiriin sisältyvät ohjelmaan. Lisäksi tulee tutkia, että ohjelman mukaan etuoikeutettu elatusapuvelka saa ennen muita velkoja suorituksen.

Ja että yhdenvertaisuusperiaatteen mukainen on tavallisten velkojen keskinäinen asema eikä minkään velan osalta ole erityinen vanhentumisaika kulunut umpeen. Ennen maksuohjelman vahvistamista velkajärjestelyn edellytykset ja esteet on tutkittava uudelleen, jos siihen on ilmennyt aihetta velkojien lausumien tai muun asiassa hankitun selvityksen vuoksi. Asian käsittelyn tässäkin vaiheessa voidaan velkajärjestely evätä, jos velkajärjestelylle edellytykset eivät täyty tai jos järjestelylle on este. Muutosta saa hakea päätökseen jolla maksuohjelma on vahvistettu. Velallinen tai velkoja, voivat molemmat hakea muutosta.

Muutoksenhakuoikeutta ei ole selvittäjällä maksuohjelman sisällön osalta. Muutosta selvittäjä voi hakea siltä osin kun kysymys on tehtävistä, jotka on määrätty hänen suoritettavikseen maksuohjelmassa tai hänen kulujen korvaamisesta taikka hänen palkkiostaan. Erityisiä, muutoksenhakua koskevia säännöksiä ei sisälly VJL:iin. Säännös joka koskee muutoksenhakua, sisältyy HakL 19 §:ään jonka mukaan hovioikeudelta haetaan muutosta järjestyksessä joka on säädetty OK 25 luvussa. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 367 - 368.)

5.7 Maksuohjelman oikeusvaikutukset ja ohjelman muuttaminen

Velallisen suoritusvelvollisuus velkojille määräytyy ohjelman mukaisesti kun maksuohjelma on vahvistettu. Toisin sanoen niiden velkojen jotka kuuluvat velkajärjestelyn piiriin ja muiden oikeussuhteiden jotka maksuohjelmassa säännelty, ehdot määräytyvät siten kuin on vahvistettu maksuohjelmassa. Tämä merkitsee sitä, että ehdot jotka sisältyvät maksuohjelmaan eli velkasuhteiden entiset sekä lakiin että sopimukseen perustuvat ehdot maksuohjelma korvaa.

Maksu- ja perintäkielto jotka ovat seuranneet velkajärjestelyn alkamisesta lakkaavat ja velallisen on ryhdyttävä siinä aikataulussa ja sen suuruisina suorittamaan velkojaan kuin maksuohjelmassa on vahvistettu. Velallisen ohjelmassa määrätty maksuvelvollisuus maksuohjelman

keston päättymisestä huolimatta säilyy siltä osin kuin sitä ei ole täytetty. Ohjelman mukaisesti suorittamalla maksuohjelmassa vahvistetut velat velallinen vapautuu velkojen siitä osasta jota hänen ei tullut suorittaa ohjelman mukaan. Ulosmittaus joka on kohdistettu velallisen omaisuuteen, joka perustuu velkaan ja joka sisältyy maksuohjelmaan, samoin kuin muu täytäntöönpano raukeaa kun maksuohjelman vahvistamisesta tehty päätös on saanut lainvoiman. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 390 - 391.)

Velkajärjestelyssä lähtökohtana on se, että velkajärjestelyn piiriin kuuluville veloille velallisen maksuvelvollisuus vahvistetaan pysyvällä tavalla maksuohjelmassa. Ja vaikka velallinen ei suunnitellulla tavalla kykene sitä täyttämään, säilyy maksuvelvollisuus. Maksuohjelman keston aikana voidaan maksuohjelmaa vaatia muutettavaksi. Sen jälkeen kun maksuohjelma on päättynyt, hakemusta ei voida enää tehdä.

Velallisen maksukyvyn olennainen muuttuminen on keskeinen peruste maksuohjelman muuttamiselle. Velallisen maksukyvyn olennaisesta muuttumisesta on laissa yksityiskohtaiset säännökset. Jo ennalta tulee ottaa huomioon velallisen maksukyvyn paraneminen maksuohjelmassa ja niistä toimista joihin on tällöin velallisen ryhdyttävä, on ohjelmassa määrättävä. (Koskelo & Lehtimäki 1997, 403.)

Velkojan tai velallisen hakemuksesta voidaan maksuohjelmaa muuttaa jos:

- Velkajärjestelyn piiriin kuuluva velka ilmenee ohjelman vahvistamisen jälkeen joka on maksuohjelmassa jätetty huomioon ottamatta tai joka ei maksuohjelmaa vahvistettaessa ollut tiedossa
- Takaisinsaannin vuoksi on aihetta maksuohjelman muuttamiseen taikka sen vuoksi, että velan määrä tai velkojan oikeus 28 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa vahvistetaan muuten toisenlaiseksi kuin millaisena se on otettu huomioon maksuohjelmassa
- On ilmennyt sellaisia seikkoja ohjelman vahvistamisen jälkeen joilla olisi ollut velkajärjestelyn kannalta olennainen merkitys, jos ne olisivat velkajärjestelystä päätettäessä olleet tiedossa

- Velalliselta ei voida kohtuudella edellyttää maksuvelvollisuuden, joka on maksuohjelmassa määrätty täyttämistä koska velallisen maksukyky on heikentynyt olennaisesti. Ottaen erityisesti huomioon velallisen muuttuneissa olosuhteissa maksuvelvollisuuden täyttämiseen tarvittava aika tai jos ohjelman vahvistamisen jälkeen on tapahtunut olennainen muutos muissa velkajärjestelyn kannalta merkityksellisissä olosuhteissa.

Muutos joka tehdään velkojien hyväksi maksuohjelmaan, koskee kaikkia velkojia. Kuitenkin ilman suoritusta voidaan jättää velkoja jolle kertyisi vähäinen asetuksella säädettävää euro-määrää pienempi osuus. Niitä velkojia joille tulisi vielä suoritus ohjelman mukaan, koskee muutos velkojien vahingoksi. (VJL, 44 §.)

6 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli saada aikaan selkeä ja helposti ymmärrettävä opas. Sen käyttötarkoituksena oli perehdyttää Kainuun maistraatin henkilöstö talous- ja velkaneuvontaan. Työssä keskityttiin neuvonnan historiaan, velkaantumisen eri syihin, neuvonnan toimintaan ja velkaneuvojan toimenkuvaan. Lisäksi keskityttiin neuvonnan suoritteisiin, yhteistyökumppaneihin ja yksityishenkilön velkajärjestelyyn. Tutkimus toteutettiin tutkimalla aiheeseen liittyviä eri kirjallisuuksia sekä perehtymällä lainsäädäntöön.

Talous- ja velkaneuvonta on suhteellisen tuore asia. Sen historia ei ulotu kauas ajassa taaksepäin. Suomessa velkaantumisen juuret juontavat 1980-luvun jälkipuoliskolle, mutta laki talous- ja velkaneuvonnasta on tullut voimaan vasta vuonna 2000. Rungas kulutusluottojen markkinointi ja niiden helppo saatavuus ovat luoneet toimintaympäristön jossa ihmisten on helppo velkaantua. Lisäksi monille ongelmia aiheuttaa erilaisten maksutapojen, tilien ja luotokorttien hallitseminen. Usein myös ihmiset elävät yli omien varojensa kun he maksavat luotolla. Tällöin vanhoja velkoja joudutaan maksamaan uudella luotolla. Näin velkakierre on valmis.

Velkaongelmallisilla yleisiä piirteitä ovat avuttomuus omassa taloudenhoidossa ja yleiset elämänhallintaongelmat. Velkaongelmaisia löytyy kaikista sosioekonomisista ryhmistä. Ja kaiken ikäisillä ihmisillä on kulutusluotoista syntyviä ongelmia. Velkaongelmien syinä ovat lisääntyneet rahapelaaminen ja mielenterveysongelmat. Myös ”pikavipit” ovat nykyaikana syynä ihmisten velkaantumiseen. Niitä on helppo saada ja monesti niitä otetaan hetken mielijohteesta sen pitemmälle ajattelematta. Lisäksi velkaongelmien syinä ovat yllättävät elämänmuutokset kuten lomautukset, sairaus, työttömyys ja perheolojen muutos.

Talous- ja velkaneuvonnassa asiakkaan kokonaistilanne kartoitetaan ja lisäksi pyritään asiakkaan velkaongelmille saamaan ratkaisu. Neuvojat keskustelevat asiakkaiden kanssa erilaisista ratkaisuvaihtoehdoista joilla velallinen saisi hoidettua velkansa. Lisäksi neuvojat avustavat asiakasta näiden ratkaisuvaihtoehtojen toteuttamisessa. Läpikäytäviä vaihtoehtoja ovat sosiaalinen luototus, Takuu-Säätiön takaus, sovintoratkaisut velkojen kanssa, yksityishenkilön velkajärjestely sekä erilaisten etuuksien ja tukien hakeminen.

Ehkäisevä talousneuvonta on jäänyt lapsen kenkiin. Talous- ja velkaneuvonnan painopiste on asiakkaiden ylivelkatilanteiden selvittämisessä. Keskeisenä syynä ehkäisevän talousneuvonnan vähäisyyteen on ollut se, että velkojen sovittelua ja järjestelyä hakevat asiakkaat vievät talous- ja velkaneuvonnan voimavarat. Tästä voisi ajatella talous- ja velkaneuvonnan olevan paremminkin velkaneuvontaa. Monet asiakkaat jotka velkaneuvontaan tulevat saattaisivat jäädä velkaneuvonnan asiakaskunnan ulkopuolelle, jos heitä olisi autettu jo aikaisemmin. Oma talouden hallintaa olisi hyvä opettaa jo koulussa nuorille. Näin voitaisiin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa saada katkaistua mahdollinen tuleva velkakierre.

Talous- ja velkaneuvonnan valtiollistaminen parantaisi neuvonnan yhtenäisyyttä. Tällä hetkellä neuvonnan toiminta on rikkonaista. Yhtenäisyys auttaisi myös neuvoja heidän työssään helpottavalla tavalla. Kun on yhtenäiset säännöt, ohjelmat ja muut toiminnot on helpompi keskittää työaika itse neuvontaan. Neuvonnasta informaation antamista olisi parannettava, koska ihmiset eivät tiedä tarpeeksi neuvontapalveluista joten he eivät osaa hakeutua neuvontaan. Useasti käy niin, että henkilöt löytävät tiensä talous- ja velkaneuvojan luo vasta kun asiat ovat todella huonosti. Lisäksi ihmiset ehkä häpeävät ottaa yhteyttä neuvontaan.

Tähänkin auttaisi asiasta paremmin tiedottaminen jotta ihmiset olivat paremmin perillä siitä mitä neuvonta on ja on turhaa hävetä, jos joutuu neuvontapalveluihin turvautumaan. Yksi informaatiota antava kanava on kuntien omat internet-sivustot. Kuntien tulisi parantaa tiedotustaan talous- ja velkaneuvontapalveluista. Osasta kunnilla on laajastikin esitelty ja annettu tietoa talous- ja velkaneuvontapalveluista kunnan omilla internet-sivustoilla, kun taasen toisilla kunnilla internet-sivustoilla neuvonnasta informoiminen on jäänyt heikoksi.

Talous- ja velkaneuvonta on tarpeellinen palvelu. Neuvontapalveluita tullaan tarvitsemaan tulevaisuudessakin, koska ihmisillä tulee olemaan velkoja. Se on osa normaalia arkipäivää. Neuvonnalle olisi hyvä saada enemmän määrärahoja ja avustusta. Lisäksi henkilökuntaa on ainakin joissakin toimipisteissä liian vähän. Tästä kertoo se, että asiakkaiden jonotusajat velkaneuvojalle ovat liian pitkiä. Tilanteet kerkeävät monen ihmisen kohdalla pahentua siinä ajassa. Lisäksi talous- ja velkaneuvonnan kanssa yhteistyössä toimivat organisaatiot ovat olennainen osa velkaantuneiden henkilöiden velkaongelmien hoitamisessa.

Valmis työ kuvaa talous- ja velkaneuvonnan sisältöä ja sen toimintaa neuvonnan alkuvaiheista asti. Tutkimuksessa on saatu selvitettyä talous- ja velkaneuvonnan osa-alueet pääpiirteissään. Tutkimus ei ole ollut käytännön kokeilussa, koska talous- ja velkaneuvonnan lopullista

sijoituspaikkaa ei vielä tiedetä. Ajatuksena olisi, että työ kiinnostaisi sitä tahoa jolle neuvonta siirretään. Ja että he haluaisivat käyttää tätä opasta perehdyttämään henkilökuntaansa talous- ja velkaneuvontaan. Näin ollen tutkimusta voisi halutessaan jatkaa selvittämällä henkilökunnan mielipiteet oppaasta. Ensin oppaan pitäisi olla henkilökunnan käytössä jonkin aikaa. Sen jälkeen voitaisiin toteuttaa kysely henkilöstölle jossa haetaan vastauksia sille onko opas toiminut.

Eli onko oppaasta ollut hyötyä? Miten henkilöstö on sen kokenut? Onko opas auttanut pääsemään perille itse talous- ja velkaneuvonnasta, sen toiminnasta ja yhteistyökumppaneista? Kyselyn tuloksista voitaisiin kasata aineisto. Lisäksi tutkimusta voisi halutessaan jatkaa myös organisaatiomuutoksesta jonka talous- ja velkaneuvonnan siirtäminen valtiolle aiheuttaa. Opasta voisi testata täällä Kajaanissa siinä toimipaikassa johon neuvonta siirretään, koska alkuperäinen toimeksianto tuli Kainuun maistraatilta. Tulosten saannin jälkeen voisi opasta tarjota myös muualle, koko maahan kyseen omaisiin toimipaikkoihin.

LÄHTEET

Akordiopas. 2003.

Holappa, E. Juntunen, E. Kinnunen, T. & Mikkonen, S. 2004. Selvitys kuluttajaneuvonnasta, talous- ja velkaneuvonnasta ja sosiaalimiehen toiminnasta 30.4.2004.

Kajaanin kaupunki. 2004. Perusturvatoimiala. Hallinto ja yhteiset palvelut: Asiantuntijapalvelut 30.6.2004.

Koskelo, P. & Lehtimäki, L. 1997. Yksityishenkilön velkajärjestely. Kauppakaari Oy. Lakimiesliiton Kustannus. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

Oikeusministeriö. 1998. Sosiaali- ja terveysministeriö. Velkaneuvonta-asiain selvitysmiehet: selvitysmiesten ehdotus velkaneuvonnan organisoimisesta suomessa I osa. 1998. Helsinki.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 1998. Työryhmämuistioita. Velkaongelmatyöryhmän muistio 1998:4. Helsinki.

Takuu-Säätiö. 2008. Takuu-Säätiön takausopas. Takauksen hakeminen järjestelylainaan.

Internet-lähteet

Kainuun maakunta -kuntayhtymä. 2008. Talousneuvonta. Saatavilla www-muodossa http://maakunta.kainuu.fi/talous_ja_velkaneuvonta (Luettu 14.11.2008.)

Kajaanin ammattikorkeakoulu. 2009. Kuvaileva tutkimus. Saatavilla www-muodossa <http://www.kajak.fi/?deptid=14573> (Luettu 17.11.2009.)

Kuluttajavirasto. 2008. Talous- ja velkaneuvonta. Raportti vuodelta 2007. Sanna Helesuo. Kuluttajaviraston julkaisusarja 5/2008. Saatavilla www-muodossa http://www.kuluttajavirasto.fi/File/3e08392b-4701-47d7-808d-269d0bc952b9/07_Talous-+ja+velkaneuvonta.pdf (Luettu 1.3.2009.)

- Kuluttajavirasto. 2009. Talous- ja velkaneuvonta. Raportti vuodelta 2008. Sanna Helesuo. Kuluttajaviraston julkaisusarja 5/2009. Saatavilla www-muodossa <http://www.kuluttajavirasto.fi/File/c7e6702c-7a3b-4797-82c3-a674755f8a22/0/0905%20Talous-%20ja%20velkaneuvonnan%20raportti%202008.pdf> (Luettu 12.11.2009.)
- Oikeuslaitos. 2009. Lomakkeita. Velkajärjestelyasiat. Saatavilla www-muodossa <http://www.oikeus.fi/11963.htm> (Luettu 2.11.2009.)
- Optula. 2004. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Velkaneuvonta 2000-luvun alussa. Helsinki. Saatavilla www-muodossa <http://www.optula.om.fi/uploads/awky13wayg6x6y.pdf> (Luettu 2.2.2009.)
- Rissanen, K. 2009. Talous- ja velkaneuvonnan arviointi. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 8/2009. Saatavilla www-muodossa http://www.tem.fi/files/21927/TEM_8_09_nettiin.pdf (Luettu 2.3.2009.)
- Suomen evankelis-luterinen kirkko. 2009. Kirkon diakoniarahasto. Saatavilla www-muodossa <http://www.evl.fi/kkh/to/kdy/diakoniarahasto/> (Luettu 18.5.2009.)
- Taloustutkimus. 2007. Taloustutkimus Oy. Kvalitatiivinen tutkimus. Saatavilla www-muodossa http://www.taloustutkimus.fi/tuotteet_ja_palvelut/tiedonkeruuratkaisut_ja_monitila/kvalitatiivinen_tutkimus/ (Luettu 17.11.2009.)

Virallislähteet

Hallituksen esitys 141/2005

Laki talous- ja velkaneuvonnasta 4.8.2000/713

Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä 25.1.1993/57

LIITTEET

LIITE 1 VELKANEUVONNAN TYÖSUORITTEITA

LIITE 2 VELKANEUVONNAN ASIAKASMÄÄRÄT KAJAANISSA

LIITE 3 VELALLISEN MAKSUVARAN LASKEMINEN

LIITE 4 VELKAJÄRJESTELYHAKEMUS

Velkaneuvonnan työsuoritteita. (Kuluttajaviraston raportti 2009, 7.)

VELKANEUVONNAN TYÖSUORITTE	2005	2006	2007	2008
Asiakastapaamiset	33 611	32 501	30 300	30 684
Asiakkaan taloudellisen tilanteen selvitys	17 631	15 868	15 964	16 184
Sovintoesityksiä velkojille eri muodoissa	3 794	3 289	2 861	2 509
Takaushakemuksia Takuu-Säätiölle	1 088	720	790	902
Velkajärjestelyhakemuksia käO:n	3 724	3 299	2 700	2 530
Laadittu maksuohjelmia käO:n	818	634	486	484
Tarkastettu selvittäjän tekemiä maksuohjelmia	2 176	2 221	2 051	1 940
Kirjallisia lausumia tai valituksia laadittu käO:lle, HO:n tai selvittäjälle	2 344	2 221	1 959	1 847
Avustettu asiakasta toimeentulotuen ja/tai sosiaalisen luoton hakemuksessa, kirkondiakonia- tai akordirahaston avustushakemuksessa ja ulosoton vapaakuukausien hakemisessa	1 963	2 021	2 016	1 974
Tarkistettu asiakkaan lisäsuoritusvelvollisuus	2 985	3 098	3 201	3 182
Tehty maksuohjelman muutoshakemuksia	966	976	821	795
Avustettu maksuohjelman raukeamisasiassa	57	41	47	91
Yhteensä	71 157	66 889	63 196	63 122

Velkaneuvonnan asiakasmäärät Kajaanissa 1993 - 2007. (Kajaanin talous- ja velkaneuvonta)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Asiakkaat	80	279	312	206	112	119	122	198	137	292	191	292	246	226	219
Käynnit	310	733	940	735	442	357	248	240							
VJ -hakemuksia KO:n	22	81	158	103	36	18	16	24	48	52	48	89	73	37	54
Vapaaeht. järjestelyt			114*	61	11	13	23	16							

(* 1993 - 1995 yhteensä)

Maksuvara voidaan laskea kuukausikohtaisesti seuraavasti. (Takuu-Säätiö 2008, 20.)

TULOT	HAKIJA	PUOLISO
Palkka-, eläketulot, kuntoutustuki, työttöm.pv.raha		
Sairaus-, äitiys-/vanhempainpäiväraha, kotih.tuki		
Muut etuudet: asumistuki, lapsilisä, elatusm. ym.		
Ennakkonpidätys, tel-, tyött.vak-, ay -maksu		
NETTOTULOT YHTEENSÄ		
MENOT	HAKIJA	PUOLISO
Vuokra/vastike/kiinteistön menot ja vesimaksu		
Kotitaloussähkö		
Kotivakuutus		
Työmatkamenot (42,80 € ylimenevä osuus)		
Elatusapu ja tapaamisesta aiheutuvat menot		
Päivähoito- ja iltapäivähoitomaksut		
Sairauden ja terveydenhoitomenojen omavastuu		
Välttämättömät elinkustannukset (ks.s.27)		
MENOT YHTEENSÄ		
NETTOTULOT - MENOT = MAKSUVARA		

Yksityishenkilön velkajärjestelyhakemus. (Oikeuslaitos 2009.)

Saapumispäivä käräjäoikeuteen

Oikeusministeriön 25.3.2004 vahvistaman kaavan mukainen
VELKAJÄRJESTELYHAKEMUS

Käräjäoikeuden asianumero

HAKIJAN HENKILÖTIEDOT

Hakijan nimi ja kotiosoite			
Henkilötunnus	Puhelin kotiin	Puhelin työhön	Matkapuhelin
Sähköpostiosoite			

 HAKIJAN AVUSTAJA **HAKEMUKSEN LAATIJA**

Nimi ja osoite		
Arvo tai ammatti		
Puhelin	Sähköpostiosoite	Telefaksi
Ilmoitukset, kehotukset ja kutsut asiassa lähetetään ☐ hakijalle ☐ avustajalle ☐ hakijalle ja avustajalle/hakemuksen laatijalle		

YHTEINEN HAKEMUS

Hakemus on yhteinen ☐	puolison kanssa ☐	kanssavelallis(t)en kanssa ☐	takaajan kanssa ☐	päävelallisen kanssa ☐
Yhteishakijan nimi (jos muu kuin puoliso)				

PERHESUHTEET

☐ Yksinäinen	☐ Avioliitossa	☐ Avioliitossa	☐ Rekisteröidyssä parisuhteessa	☐ Yksinhuoltaja
Puolison nimi				Puolison syntymäaika
Puolison koulutus ja ammatti				
Perheessä asuvien hakijan ja puolison yhteisten lasten nimet ja syntymäajat				
Perheessä asuvien hakijan lasten nimet ja syntymäajat				
Perheessä asuvien puolison lasten nimet ja syntymäajat				
Muut hakijan kanssa yhteistaloudessa elävät henkilöt ja heidän syntymäaikansa				
Hakijan muualla asuvien alaikäisten lasten nimet ja syntymäajat				
Lisätietoja				

TIEDOT HAKIJAN ASUNNOSTA

Asumis- muoto	Hakijan asunto on ☐ vuokra-asunto ☐ omistus-asunto ☐ asumisoikeus-asunto	Tarkemmat tiedot omistus- tai asumisoikeusasunnosta sivulla 4.
Vuokra- asunto	Huoneistotyyppi ☐ Huoneistoala ☐ Vuokrasuhde ☐ Päävuokrasuhde ☐ Alivuokrasuhde ☐ Työsuhde-asunto ☐ Osamistus-vuokra-asunto	
	Vuokranantajan nimi ja osoite	
	☐ Vuokranantaja on hakijan perheenjäsen tai muu läheinen ☐ Vuokranantaja on hakijan, hakijan perheenjäsenen tai muun läheisen omistama yritys	
	Vuokrasuhteen alkamispäivä ☐ Vuokrasopimuksen voimassaolo ☐ toistaiseksi ☐ määräajan, päättymispäivämäärä:	
Lisäselvitykset		

VELKOJAN (myös takaajan, kanssavelallisen ja vakuuden asettajan) VELVOLLISUUDESTA PITÄÄ SALASSA HAKEMUKSESTA JA SEN LIITTEISTÄ ILMENEVÄT TIEDOT SÄÄDETÄÄN YKSITYISHENKILÖN VELKAJÄRJESTELYSTÄ ANNETUN LAIN 80 §:SSÄ JA RANGAISTUKSESTA SALASSAPITOVELVOLLISUUDEN RIKKOMISESTA LAIN 82 §:SSÄ.

HAKIJAN MAKSUVARALASKELMA

Tulot kuukaudessa	Hakija	Puoliso
T1 Ansiotulot päätoimesta		
T2 Tulot elinkeinotoiminnasta		
T3 Päivärahat, kilometrikorvaukset ja muut sen kaltaiset korvaukset (luontoisedut ilmoitetaan kohdassa "Lisäselvitykset ja muut maksukykyyn vaikuttavat seikat")		
T4 Eläkkeet		
T5 Työttömyyspäiväraha/kotihoidontuki/sairausvakuutuspäiväraha/äitiysraha yms.		
T6 Asumistuki		
T7 Pääoma- ja osinkotulot		
T8 Muut tulot (ei lapsiisä eikä elatusapu tai -tuki, jotka otetaan huomioon kohdassa M1)		
T9 Tulot yhteensä	0,00	0,00
T10 Verot		
Muut lakisääteiset maksut		
Ay-jäsenmaksu		
T11 Nettotulot	0,00	0,00
T12 Hakijan tulot muodostavat % aviopuolisoiden tuloista.		

Menot kuukaudessa	Menojen yhteismäärä	Hakijan osuus	Puolison osuus
M1 Välttämättömät elinkustannukset: - hakija ja puoliso - lasten elinkustannukset vähennettyinä lasten saamista etuuksilla ja tuloilla			
M2 Asumiskustannukset: - vuokra/yhtiövastike - lämmitys - sähkö - koti- tai kiinteistövakuutus - muut asumismenot, mitkä:			
Asumiskustannukset yhteensä	0,00	0,00	0,00
M3 Päivähoitomaksut			
M4 Paikallisliikennemaksun ylittävät työmatkakustannukset Menot, joiden maksuun päivärahat tai km-korvaukset tarkoitettu Muut työstä aiheutuvat kustannukset, mitkä:			
M5 Elatusapu			
M6 Tavanomaista suuremmat terveydenhoitomenot Lapsen tapaamisoikeuskustannukset Muut menot eriteltyinä:			
Menot yhteensä	0,00	0,00	0,00

Hakijan maksuvara kuukaudessa (tulojen ja menojen erotus)

	Nettotulot	0,00 €
	+ Lomarahat/kk	€
	- Menot	0,00 €
	= Maksuvara	0,00 €

Lisäselvitykset ja muut hakijan maksukykyyn vaikuttavat seikat

Hakijan saamat luontoisedut (esim. asunto-, auto-, ravintoetu)		☐ Hakija ei saa luonfoisetuja	
Perusteet maksuvaralaskelman muille menoille (M6)			
Selvitys muista maksukykyyn vaikuttavista seikoista			
Hakijan tuloista ulosmitataan tällä hetkellä		€/kk	Puolison tuloista ulosmitataan tällä hetkellä
			€/kk
Tiedossa olevat muutokset, jotka vaikuttavat hakijan maksukykyyn (esim. päivähoitomaksujen tai elatusmaksujen päättymispäivämäärä):			

VARALLISUUS**Omassa käytössä oleva omistus-, asumisoikeus- tai osaomistusvuokra-asunto**

☐ Omistus-asunto	☐ Asumisoikeusasunto	☐ Osaomistusvuokra-asunto	Omistussuus	Arvio asunnon arvosta (koko asunto) €
Huoneistotyyppi	Huoneistoala	Hankintavuosi/Rakennustyöt aloitettu	Asumisoikeusasunnon asumisoikeusmaksu	
h+k/kk	m ²		€	
Omistusasunto on		☐ kerrostalohuoneisto	☐ rivitalohuoneisto	☐ omakotitalo
Yksilöinti (esim. osakkeiden yksilöinti tai kiinteistötunnus)				
Kauppahinta €	☐ Omakotitalon maapohja	☐ Oma tontti/tila	☐ Vuokra-tontti	Pinta-ala
				☐ Omakotitalo on hakijan rakennuttama
Hakija on asunut asunnossa	lukien	☐ Asuu edelleen asunnossa	☐ Hakijan on tarkoitus säilyttää asuntonsa velkajärjestelyssä	Hakijan omaisuuden arvo €

Muut kiinteistöt

Kiinteistötunnus tai muu yksilöinti	Omistussuus	Koko omaisuuden arvo €
		Hakijan omaisuuden arvo €

Arvopaperit, muut osakkeet ja osuustodistukset

Yhtiön tai yhteisön nimi	Omistussuus	Koko omaisuuden arvo €
		Hakijan omaisuuden arvo €

Osuus kuolinpesässä

Kuolinpesän yksilöinti	Omistusosuus	Koko omaisuuden arvo €
		Hakijan omaisuuden arvo €

Osuudet yhteisössä

Yhtiön nimi	Omistusosuus	Koko omaisuuden arvo €
		Hakijan omaisuuden arvo €

Auto

Tyyppi ja malli	Vuosimalli ja hankintavuosi	Omistusosuus	Koko omaisuuden arvo €
☐ Hakijan käytössä on muun henkilön omistama auto ☐ Syy auton tarpeeseen:		Omistajan nimi	
			Hakijan omaisuuden arvo €

Muu varallisuus

Käteisvarat (jos yli 200 €)	Rahamäärä	
Pankkitalletukset (jos yli 1000 €) ☐ viimeisimpien tiliotteiden mukaan ☐ muun ajan- kohdan mukaan	Pankkittien määrä Rahamäärä	
Vapaaehtoiset säästö- ja eläkevakuutukset	Rahamäärä	
Muu varallisuus, mikä:	Arvo €	
		Hakijan omaisuuden arvo €

0

Hakijan varallisuus yhteensä	Arvo €
-------------------------------------	--------

0

Hakijan alaikäisillä lapsilla ☐ ei ole merkittävää omaisuutta, ☐ on merkittävää omaisuutta, mitä ja mistä omaisuus on saatu:
--

HAKIJAN AIKAISEMMIN OMISTAMA VARALLISUUS (jos omaisuus on ollut merkittävää)

Hakija on omistanut (osaksi tai kokonaan) viimeisten kymmenen vuoden aikana:	
☐ kiinteistön	☐ hakijan ja perheensä asutokäytössä ☐ muussa käytössä, missä:
☐ asunto-osakeyhtiön osakkeet	☐ hakijan ja perheensä asutokäytössä ☐ muussa käytössä, missä:
☐ muita osakkeita	Yhtiön tai yhteisön nimi, omistusosuus
☐ osuuden kuolinpesässä	Kuolinpesän yksilöinti
☐ muuta merkittävää omaisuutta	Omaisuuden erittely (esim. yhtiöosuudet, arvopapertit yms.)
Selvitys omaisuudesta sekä siitä, miten ja milloin omaisuudesta on luovuttu, vastikkeen määrä ja mihin tarkoitukseen vastike on käytetty	
☐ Selvitys liitteenä	
☐ Hakija on luopunut perinnöstä tai testamenttiin perustavasta oikeudesta viimeisten kymmenen vuoden aikana.	☐ Hakijalla ei ole ollut tässä kohdassa tarkoitettua varallisuutta.

VELKAJÄRJESTELYN EDELLYTYKSET

Yleiset edellytykset	☐ Hakijan maksukyky on olennaisesti heikentynyt ☐ sairauden vuoksi ☐ työttömyyden vuoksi ☐ työkyvyttömyyden vuoksi ☐ muusta syystä					
	Muu syy					
	Jos hakijan työsuhde on päättynyt, syy siihen					
☐ Velkajärjestelyyn on painavat perusteet ottaen huomioon velkojen ja niihin liittyvien velvoitteiden määrä suhteessa hakijan maksukykyyn.						
Velkojen kokonaismäärä	Hakijan velkojen kokonaismäärä (erittely velkaluettelossa):					
Selvitys velkaantumisesta	☒ Velkaantumiseen liittyvä selvitys on erillisessä liitteessä (huom! selvitys on pakollinen).					
Erityiset edellytykset	☐ Hakijan maksukykyä heikentää tällä hetkellä väliaikainen syy. Perustelut sille, miksi velkajärjestely voidaan tästä huolimatta myöntää:					
	☐ Perustelut erillisellä liitteellä nro					
Sovintoratkaisun mahdollisuuden selvittäminen	Elinkeinotoimintaa harjoittavan hakijan lisäedellytykset täyttyvät, selvitys elinkeinonharjoittajan tuloseselvityksessä ja sen liitteissä.					
	Selvitys siitä, miten sovintomahdollisuudet on pyritty selvittämään ja kuka tai ketkä velkojista ovat kieltäytyneet sovintoratkaisusta ja millä perusteella					
☐ Selvitys liitteellä nro						
Aikaisempi velkajärjestelyhakemus tuomioistuimessa	☐ Hakija on hakenut aikaisemmin velkajärjestelyä.		Hakemuksen käsitelleen käräjäoikeuden nimi			
	Asian ratkaisu					
Painavat syyt	Syyt, joihin hakija vetoaa, jos velkajärjestelylle olisi este					

MAKSUOHJELMAN KESTOON VAIKUTTAVIA SEIKKOJA

☐ Esitetty velkaantumiseen liittyvässä selvityksessä						
---	--	--	--	--	--	--

VÄLIAIKAINEN KIELTO JA TÄYTÄNTÖÖNPANON KESKEYTTÄMINEN

☐ Väliaikaista kieltoa ja täytäntöönpanon keskeyttämistä koskeva vaatimus perusteluineen on liitteenä.

Väärin tai harhaanjohtavien tietojen antaminen taikka velkojen ilmoittamatta jättäminen voi johtaa velkajärjestelyn epäämiseen. Sellaisen menettelyn rangaistavuudesta säädetään rikoslaisissa (velallisen petos).

VAKUUTUS, PÄIVÄYS JA ALLEKIRJOITUS

Vakuutan, että olen oikein antanut tässä hakemuksessa ja liitteenä olevassa velkaluettelossa kaikki tarpeelliset tiedot velkajärjestelyn kannalta merkityksellisistä seikoista. Olen perehtynyt velallisen myötävaikutusvelvollisuuden sisältöön.						
Päiväys (paikka ja aika)			Allekirjoitus			

HAKEMUKSEN LIITTEET

Verotustodistustajajennokset	Vuosi	Verotettava tulo yhteensä €	Vuosi	Verotettava tulo yhteensä €	Vuosi	Verotettava tulo yhteensä €
☐ Luettelo velkojista ja muista asianosaista	☐ Palkkostatukset	☐ Selvitys eläkkeestä, sosiaali- tai muusta etuudesta	☐ Elinkeinonharjoittajan tuloseselvitys	☐ Selvitys muista tuloista	☐ Selvitys asumiskuluista	
☐ Selvitys elatusavusta	☐ Selvitys muista menoista	☐ Selvitys veloista	☐ Selvitys varallisuudesta	☐ Selvitys päättyneestä elinkeinotoiminnasta	☐ Velkaantumiseen liittyvä selvitys	☐ Selvitys velkajärjestelyn erityisistä edellytyksistä
Muut liitteet						

VELKALUETTELO

Sivunro

A VELAT, JOISTA HAKIJAN ASUNTO ON VAKUUTENA

A ____	Velkojan nimi		Asiaa hoitava perimistöimisto tms.	
	Lainan numero		Velan alkuperäinen määrä	
	Vuosi, jona veika on otettu		Selvitys muusta tarkoituksesta	
	☐ Velka on käytetty asunnon hankintaan		☐ Velka on käytetty osaksi tai kokonaan muuhun tarkoitukseen, mihin:	
	Yhteisöomistajan nimi, jos hakija ei omista asuntoa yksin			
	Korko (esim. viitekorko + marginaali tai muu korko)			
	Velanhoitomenu (€/kk, 1/2 v, muu aika)		Laina-ajan päättymisen velkakirjan mukaan	
	Jäljellä oleva lainapääoma		Velkojan saatavan kokonaismäärä	
	josta erääntynyt		€ ☐ erääntynyt kokonaan	
	Muut osalliset	Nimi		☐ Kanssa-velallinen
Nimi		☐ Kanssa-velallinen	☐ Takaaja	
Nimi		☐ Kanssa-velallinen	☐ Takaaja	
Muut vakuudet	☐ Muuta omaisuutta vakuutena, mitä:			
	Vakuutena olevan omaisuuden omistaja			
	☐ Hakija omistaa omaisuuden yksin.			
	☐ Hakija omistaa omaisuuden yhdessä toisen kanssa. Yhteisöomistajan nimi:			
☐ Omaisuus kuuluu muulle henkilölle. Omistajan nimi:				
☐ Velkaa peritään ulosotossa				
A ____	Velkojan nimi		Asiaa hoitava perimistöimisto tms.	
	Lainan numero		Velan alkuperäinen määrä	
	Vuosi, jona veika on otettu		Selvitys muusta tarkoituksesta	
	☐ Velka on käytetty asunnon hankintaan		☐ Velka on käytetty osaksi tai kokonaan muuhun tarkoitukseen, mihin:	
	Yhteisöomistajan nimi, jos hakija ei omista asuntoa yksin			
	Korko (esim. viitekorko + marginaali tai muu korko)			
	Velanhoitomenu (€/kk, 1/2 v, muu aika)		Laina-ajan päättymisen velkakirjan mukaan	
	Jäljellä oleva lainapääoma		Velkojan saatavan kokonaismäärä	
	josta erääntynyt		€ ☐ erääntynyt kokonaan	
	Muut osalliset	Nimi		☐ Kanssa-velallinen
Nimi		☐ Kanssa-velallinen	☐ Takaaja	
Nimi		☐ Kanssa-velallinen	☐ Takaaja	
Muut vakuudet	☐ Muuta omaisuutta vakuutena, mitä:			
	Vakuutena olevan omaisuuden omistaja			
	☐ Hakija omistaa omaisuuden yksin.			
	☐ Hakija omistaa omaisuuden yhdessä toisen kanssa. Yhteisöomistajan nimi:			
☐ Omaisuus kuuluu muulle henkilölle. Omistajan nimi:				
☐ Velkaa peritään ulosotossa				

VELKALUETTELO

Sivunro

B VELAT, JOISTA MUU HAKIJAN OMAISUUS ON VAKUUTENA

B _____	Velkojan nimi		Asiaa hoitava perimistöimisto tms.		
	Lainan numero		Velan alkuperäinen määrä	Vuosi, jona velka on otettu	
	Vakuutena oleva omaisuus				
	☐ Hakija omistaa omaisuuden yksin. ☐ Hakija omistaa omaisuuden yhdessä toisen kanssa.		Yhteisomistajan nimi		
	☐ Velka on käytetty vakuutena olevan omaisuuden hankintaan ☐ Velka on käytetty osaksi tai kokonaan muuhun tarkoitukseen, mihin:		Selvitys muusta tarkoituksesta		
	Korko (esim. viitekorko + marginaali tai muu korko)				
	Velanhoitomenu (€/kk, 1/2 v, muu aika)		Laina-ajan päättymisen velkakirjan mukaan		
	Jäljellä oleva lainapääoma		Velkojan saatavan kokonaisuus	josta € erääntynyt	€ ☐ erääntynyt kokonaan
	Muut osalliset	Nimi		☐ Kanssavelallinen	☐ Takaaja
		Nimi		☐ Kanssavelallinen	☐ Takaaja
Nimi		☐ Kanssavelallinen	☐ Takaaja		
Muut vakuudet	☐ Muuta omaisuutta vakuutena, mitä:				
	Vakuutena olevan omaisuuden omistaja				
B _____	Velkojan nimi		Asiaa hoitava perimistöimisto tms.		
	Lainan numero		Velan alkuperäinen määrä	Vuosi, jona velka on otettu	
	Vakuutena oleva omaisuus				
	☐ Hakija omistaa omaisuuden yksin. ☐ Hakija omistaa omaisuuden yhdessä toisen kanssa.		Yhteisomistajan nimi		
	☐ Velka on käytetty vakuutena olevan omaisuuden hankintaan ☐ Velka on käytetty osaksi tai kokonaan muuhun tarkoitukseen, mihin:		Selvitys muusta tarkoituksesta		
	Korko (esim. viitekorko + marginaali tai muu korko)				
	Velanhoitomenu (€/kk, 1/2 v, muu aika)		Laina-ajan päättymisen velkakirjan mukaan		
	Jäljellä oleva lainapääoma		Velkojan saatavan kokonaisuus	josta € erääntynyt	€ ☐ erääntynyt kokonaan
	Muut osalliset	Nimi		☐ Kanssavelallinen	☐ Takaaja
		Nimi		☐ Kanssavelallinen	☐ Takaaja
Nimi		☐ Kanssavelallinen	☐ Takaaja		
Muut vakuudet	☐ Muuta omaisuutta vakuutena, mitä:				
	Vakuutena olevan omaisuuden omistaja				
				☐ Velkaa peritään ulosotossa	

VELKALUETTELO

Sivunro

C TAVALLISET VELAT PANKEILTA JA MUILTA LUOTONANTAJILTA

C ___	Velkojan nimi			Asiaa hoitava perimistöimisto tms.	
	Lainan numero	Velan alkuperäinen määrä	Vuosi, jona velka on otettu	Maksutuomion antopäivä	
	Velan käyttötarkoitus				
	☐ Hakija on velan takaaja, päävelallisen nimi:				
	Velanhoitomienot €/kk			Velkaa peritään ulosotossa	
	Jäljellä oleva lainapääoma	Velkojan saatavan kokonaismäärä	josta €, erääntynyt	€	☐ erääntynyt kokonaan
	Nimi		☐ Kanssa-velallinen	☐ Takaaja	
	Nimi		☐ Kanssa-velallinen	☐ Takaaja	
	☐ Velan vakuutena omaisuutta, mitä:				
	Vakuutena olevan omaisuuden omistaja				
Lisätietoja (esim. syy, minkä vuoksi velan määrä on epäselvä)					
C ___	Velkojan nimi			Asiaa hoitava perimistöimisto tms.	
	Lainan numero	Velan alkuperäinen määrä	Vuosi, jona velka on otettu	Maksutuomion antopäivä	
	Velan käyttötarkoitus				
	☐ Hakija on velan takaaja, päävelallisen nimi:				
	Velanhoitomienot €/kk			Velkaa peritään ulosotossa	
	Jäljellä oleva lainapääoma	Velkojan saatavan kokonaismäärä	josta €, erääntynyt	€	☐ erääntynyt kokonaan
	Nimi		☐ Kanssa-velallinen	☐ Takaaja	
	Nimi		☐ Kanssa-velallinen	☐ Takaaja	
	☐ Velan vakuutena omaisuutta, mitä:				
	Vakuutena olevan omaisuuden omistaja				
Lisätietoja (esim. syy, minkä vuoksi velan määrä on epäselvä)					
C ___	Velkojan nimi			Asiaa hoitava perimistöimisto tms.	
	Lainan numero	Velan alkuperäinen määrä	Vuosi, jona velka on otettu	Maksutuomion antopäivä	
	Velan käyttötarkoitus				
	☐ Hakija on velan takaaja, päävelallisen nimi:				
	Velanhoitomienot €/kk			Velkaa peritään ulosotossa	
	Jäljellä oleva lainapääoma	Velkojan saatavan kokonaismäärä	josta €, erääntynyt	€	☐ erääntynyt kokonaan
	Nimi		☐ Kanssa-velallinen	☐ Takaaja	
	Nimi		☐ Kanssa-velallinen	☐ Takaaja	
	☐ Velan vakuutena omaisuutta, mitä:				
	Vakuutena olevan omaisuuden omistaja				
Lisätietoja (esim. syy, minkä vuoksi velan määrä on epäselvä)					

VELKALUETTELO

Sivunro

C MUUT TAVALLISET VELAT (muilta kuin pankeilta ja muilta luotonantajilta)

C ____	Velkojan nimi	Asiaa hoitava perimistöimisto tms.	
	Velan numero tms. tunnistetieto	Vuosi, jona velka on otettu	Maksutuomion antopäivä
	Velan peruste (esim. vuokra, puhelinlasku)		
	Velan hoitomenu € /kk	☐ Velkaa peritään ulosotossa	
Muut osalliset	Velkojan saatavan kokonaismäärä €	josta € erääntynyt	€ ☐ erääntynyt kokonaan
	Nimi	☐ Kanssa-velallinen	☐ Takaaja
	Nimi	☐ Kanssa-velallinen	☐ Takaaja
	Lisätietoja (esim. velasta annettu vakuus ja vakuudenantajan nimi)		
C ____	Velkojan nimi	Asiaa hoitava perimistöimisto tms.	
	Velan numero tms. tunnistetieto	Vuosi, jona velka on otettu	Maksutuomion antopäivä
	Velan peruste (esim. vuokra, puhelinlasku)		
	Velan hoitomenu € /kk	☐ Velkaa peritään ulosotossa	
Muut osalliset	Velkojan saatavan kokonaismäärä €	josta € erääntynyt	€ ☐ erääntynyt kokonaan
	Nimi	☐ Kanssa-velallinen	☐ Takaaja
	Nimi	☐ Kanssa-velallinen	☐ Takaaja
	Lisätietoja (esim. velasta annettu vakuus ja vakuudenantajan nimi)		
C ____	Velkojan nimi	Asiaa hoitava perimistöimisto tms.	
	Velan numero tms. tunnistetieto	Vuosi, jona velka on otettu	Maksutuomion antopäivä
	Velan peruste (esim. vuokra, puhelinlasku)		
	Velan hoitomenu € /kk	☐ Velkaa peritään ulosotossa	
Muut osalliset	Velkojan saatavan kokonaismäärä €	josta € erääntynyt	€ ☐ erääntynyt kokonaan
	Nimi	☐ Kanssa-velallinen	☐ Takaaja
	Nimi	☐ Kanssa-velallinen	☐ Takaaja
	Lisätietoja (esim. velasta annettu vakuus ja vakuudenantajan nimi)		
C ____	Velkojan nimi	Asiaa hoitava perimistöimisto tms.	
	Velan numero tms. tunnistetieto	Vuosi, jona velka on otettu	Maksutuomion antopäivä
	Velan peruste (esim. vuokra, puhelinlasku)		
	Velan hoitomenu € /kk	☐ Velkaa peritään ulosotossa	
Muut osalliset	Velkojan saatavan kokonaismäärä €	josta € erääntynyt	€ ☐ erääntynyt kokonaan
	Nimi	☐ Kanssa-velallinen	☐ Takaaja
	Nimi	☐ Kanssa-velallinen	☐ Takaaja
	Lisätietoja (esim. velasta annettu vakuus ja vakuudenantajan nimi)		

Kokonaismäärä, miten velallinen maksaa velkojaan (itse tai ulosoton kautta):

€

Oikeusministeriön 25.3.2004 vahvistaman kaavan mukainen
ELINKEINONHARJOITTAJAN TULOSELVITYS
 Velkajärjestelyhakemuksen liite

Asianumero

ELINKEINONHARJOITTAJA JA YRITYS

SUKUNIMI, etunimet	
Yrityksen nimi kaupparekisterin tai aloittamisilmoituksen mukaan	
Yrityksen toimiala	
Toiminnan aloittamisvpm	
Yritysmuoto	Y-tunnus
☐ Yksityinen liikkeen- tai ammatinharjoittaja ☐ Avoin yhtiö ☐ Kommandiittiyhtiö ☐ Osakeyhtiö ☐ Muu, mikä:	

YRITYKSEN OMISTUSSUHTEET

Osakkaiden tai yhtiömiesten nimet	Asema yrityksessä	Omistusprosentti

YRITYSTOIMINNAN LAAJUUS

☐ Yritystoiminta on päätoimista	☐ Yritystoiminta on sivutoimista	☐ Puoliso työskentelee yrityksessä	☐ Puoliso ei työskentele yrityksessä
Yrityksessä työskentelevien muiden perheenjäsenten määrä: kpl	Yrityksen työntekijöiden määrä: kpl		
Yrityksen liikevaihto / vuosimyynni: €	Korkein alaiselle maksettu palkka: €/kk		
Yrityksen verotettava tulo kahdelta viimeiseltä vuodelta		Vuosi	Vuosi
Yrityksestä saava palkkatulo: Hakija €/kk	Puoliso €/kk	Muut perheenjäsenet €/kk	
Yksityisottojen määrä edellisenä vuonna: €			
Tilikauden voitto € +välittömät verot		€ = 0 €	
Osakeyhtiön vapaan oman pääoman määrä €			
Elinkeinoharjoittajan oma arvio yrityksestä tai ammatinharjoittamisesta elinkeinoharjoittajan perheelle tulevasta kuukausitulosta kuluvana ja seuraavana vuonna: €/kk			
Lisätietoja			

ELINKEINOTOIMINTAA HARJOITTAVAA VELALLISTA KOSKEVAT LISÄEDELLYTYKSET

Yksityinen elinkeinon- tai ammatinharjoittaja:	
☐ Hakijalla ei ole elinkeinotoiminnasta aiheutuneita velkoja tai niitä on vähän ja hänen yksinomaan tai pääasiallisesti tässä elinkeinotoiminnassa käytettävä varallisuutensa on vähäinen.	
☐ Kyseiseen elinkeinotoimintaan liittyviä velkoja on enemmän kuin vähän mutta niitä ei ole erääntyneinä maksamatta ja hakija kykenee maksamaan elinkeinotoimintaan liittyvät velat toiminnasta saatavilla tuloilla sitä mukaan kuin ne erääntyvät.	
Elinkeinotoiminnan velat: €	Elinkeinotoiminnan varat: €
Velallinen, joka harjoittaa elinkeinotoimintaa avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalaisena yhtiömiehenä:	
☐ Yhtiö on maksukykyinen eikä sitä uhkaa maksukyvyttömyys.	
☐ Yhtiön osalta on vireillä yrityksen saneeruksesta annetussa laissa tarkoitettu menettely.	

**SELVITYS PÄÄTTYNEESTÄ YRITYSTOIMINNASTA
JA VELKALUETTELO YHTEENVETO**

Sivunero

YRITYS, JONKA HARJOITAMASSA TOIMINNASSA VELKA ON SYNTYNYT (jos yrityksiä on useita, täytetään kunkin osalta erikseen)

Yrityksen nimi					
☐ Yksityinen liikkeen- tai ammatinharjoittaja	☐ Avoin yhtiö	☐ Kommandiittiyhtiö	☐ Osakeyhtiö	☐ Muu yritys- muoto, mikä:	
Yrityksen toimiala					Y-tunnus
Toiminnan aloittamisajankohta	Toiminnan päättymistapa ☐ Konkurssi	Asiaa käsitelleen käräjäoikeuden nimi			
Toiminnan päättymisajankohta	☐ Muu päättymis- tapa, mikä:				
Milloin ja miten yrityksen omaisuus on muutettu rahaksi					
					☐ Selvitys liitteenä
					Liitenumero
☐ Selvitys elinkeinotoiminnan päättymisestä ja siihen johtaneista syistä liitteenä					
Yrityksen omistussuhteet ja niiden olennaiset muutokset viimeisten kolmen toimintavuoden aikana					
Yritystoiminnan laajuus					
☐ Yritystoiminta päätoimista	☐ hakijalle	☐ hakijan puolisolle	☐ Yritystoiminta sivutoimista	☐ hakijalle	☐ hakijan puolisolle
Yrityksessä työskennelleiden perheenjäsenten määrä		Yrityksen työntekijöiden määrä	Viimeisten kolmen vuoden aikana enimmillaan	Toiminnan päättyessä	
Yrityksen maksama palkkatulo viimeiseltä toimintavuodelta yhteensä	Hakijalle		Puolisolle	Muille perheenjäsenille	€
Yksityisottojen määrä toiminnan päättymistä edeltäneiltä kolmelta vuodelta (kultakin vuodelta erikseen)		€		€	€
☐ Tilinpäätösasiakirjat päättymistä edeltäneiden kolmen vuoden ajalta ja kirjallinen selvitys toiminnan tuloksesta liitteenä					Liitenumero
Selvitys syistä, joiden vuoksi edellä tarkoitettuja asiakirjoja ei voida esittää					
Mahdollisimman tarkka arvio määrästä, jolla velkoja on toiminnan päätyttyä suoritettu ja ajanjakso, jona suoritukset on tehty yhteensä					€ ajanjaksolta
Lisätietoja					
Tämän yrityksen harjoittamassa toiminnassa syntyneet velat					
A nro(t)	sivu(t)	B nro(t)	sivu(t)	C nro(t)	sivu(t)